

GOSPODARKA ODPADAMI NA BUDOWIE

(wg. aktualnego stanu prawnego)

Materiały szkoleniowe

Opracowała :
Grażyna Janka – Składzień
Październik 2017r.

Program szkolenia

- Prawo budowlane i rozporządzenia wykonawcze a gospodarka odpadami.
- Zasady BHP na **budowie** a ustawy środowiskowe w tym ustawa o **odpadach i inne ustawy jej towarzyszące.**
- Ustawa o czystości i porządku w gminie.
- Regulaminy gmin dot. czystości i porządku na ich terenie – jako akty prawa miejscowego.
- Katalog odpadów (odpady lustrzane),- **zmiany**;
- **symbol „ex”** przy kodzie odpadu.
- Zasady klasyfikacji i **odpowiedzialność Kierownika** budowy za prawidłową ich klasyfikacją.

- Utrata statusu odpadów.
- Odpady niebezpieczne na budowie w tym:
 - zmiana klasyfikacji odpadów niebezpiecznych na inne niż niebezpieczne.
 - karta charakterystyki odpadów w świetle Ustawy o substancjach chemicznych i ich mieszaninach.
- Ewidencja odpadów
- **Magazynowanie** oraz **składowanie odpadów** na budowie i obowiązki z tym związane.
- Prawo atomowe a odpady z remontów.
- Dyskusja – wymiana poglądów i doświadczeń.

GOSPODARKA ODPADAMI NA BUDOWIE

Problematykę gospodarki odpadami na terenie budowy **regulują** przede wszystkim następujące akty prawne:

- Ustawa o odpadach i inne ustawy jej towarzyszące.
- Prawo budowlane (w zakresie projektowania inwestycji) , w tym
 - Rozporządzenie Ministra Transportu, Budownictwa i Gospodarki Morskiej z 25 kwietnia 2012r. w sprawie szczegółowego zakresu i formy projektu budowlanego (Dz.U. 2012r. Poz. 462 ze zm..).
- Ustawa o czystości i porządku w gminach.
- Regulaminy gmin dot. czystości i porządku na ich terenie –jako akty prawa miejscowego.

Prawo budowlane a gospodarka odpadami

Wykonywanie obowiązków w zakresie gospodarki odpadami na terenie budowy należy do **wykonawcy robót budowlanych** (jeśli jest generalny wykonawca – może on wtedy scedować te obowiązki na **kierownika budowy**)

Przy **budownictwie jednorodzinnym** obowiązki te należą do właściciela.

Prawo budowlane wyszczególnia między innymi Prawa i obowiązki uczestników procesu budowlanego tj. np. w:

- Art. 17. stwierdza, iż uczestnikami procesu budowlanego, w rozumieniu ustawy, są:

- 1) inwestor;
- 2) inspektor nadzoru inwestorskiego;
- 3) projektant;
- 4) kierownik budowy lub kierownik robót.

a w

- Art. 18. ust. 1. wyszczególnia obowiązki tj. stwierdzając, iż do obowiązków **inwestora** należy zorganizowanie procesu budowy, **z uwzględnieniem zawartych w przepisach zasad bezpieczeństwa i ochrony zdrowia**, a w szczególności zapewnienie:
 - 1) **opracowania projektu budowlanego** i, stosownie do potrzeb, innych Projektów,
 - 2) **objęcia kierownictwa** budowy przez kierownika budowy,
 - 3) **opracowania planu bezpieczeństwa i ochrony zdrowia**,
 - 4) wykonania i odbioru robót budowlanych,
 - 5) w przypadkach uzasadnionych wysokim stopniem skomplikowania robót budowlanych lub warunkami gruntowymi, nadzoru nad wykonywaniem robót budowlanych
- przez osoby o odpowiednich kwalifikacjach zawodowych.

Art. 20. ust.1.

Do podstawowych obowiązków **projektanta** należy między innymi:

- 1) **opracowanie projektu budowlanego w sposób zgodny z wymaganiami ustawy, ustaleniami określonymi w decyzjach administracyjnych dotyczących zamierzenia budowlanego, obowiązującymi przepisami oraz zasadami wiedzy technicznej,**
- 1b) **sporządzenie informacji dotyczącej bezpieczeństwa i ochrony zdrowia ze względu na specyfikę projektowanego obiektu budowlanego, uwzględnianej w planie bezpieczeństwa i ochrony zdrowia;**
- 1c) **określenie obszaru oddziaływania obiektu.**

Art. 21a. 1. Kierownik budowy jest obowiązany, w oparciu o informację, o której mowa w art. 20 ust. 1 pkt 1b, sporządzić lub zapewnić sporządzenie, przed rozpoczęciem budowy, planu :

- **bezpieczeństwa i ochrony zdrowia, uwzględniając specyfikę obiektu budowlanego i warunki prowadzenia robót budowlanych, w tym planowane jednoczesne prowadzenie robót budowlanych i produkcji przemysłowej.**

Plan bezpieczeństwa i ochrony zdrowia na budowie **sporządza się**, jeżeli:

- 1) w trakcie budowy wykonywany będzie przynajmniej jeden z rodzajów robót budowlanych wymienionych w ust. 2 lub
- 2) przewidywane roboty budowlane mają **trwać dłużej niż 30 dni roboczych** i jednocześnie będzie przy nich zatrudnionych **co najmniej 20 pracowników** lub

W w/w planie, **należy uwzględnić specyfikę** następujących rodzajów robót budowlanych:

- 1) których charakter, organizacja lub miejsce prowadzenia stwarza szczególnie wysokie ryzyko powstania zagrożenia bezpieczeństwa i zdrowia ludzi,.....
- 2) przy prowadzeniu których występują **działania substancji chemicznych** lub czynników biologicznych zagrażających bezpieczeństwu i zdrowiu ludzi,
- 3) stwarzających zagrożenie promieniowaniem jonizującym;itd.

Rozporządzenie Ministra Infrastruktury z dnia 23 czerwca 2003r. w sprawie informacji dotyczącej bezpieczeństwa i ochrony zdrowia oraz **planu** bezpieczeństwa i ochrony zdrowia (Dz. U. 120,poz.1126).

§ 3 ust.1 stanowi o zawartości „**Planu bioz**” , który winien zawierać następujące elementy tj.:

- stronę tytułową
- część opisową
- część rysunkową sporządzoną na kopii projektu zagospodarowania działki lub terenu , jeśli jest to wymagane zgodnie z przepisami Prawa budowlanego.

Część opisowa zawiera między innymi :

pkt 3) wskazanie elementów zagospodarowania działki, które mogą stwarzać zagrożenie bezpieczeństwa i zdrowia ludzi;

pkt 7) **określenie sposobu przechowywania i przemieszczania materiałów, wyrobów, substancji oraz preparatów niebezpiecznych.**

Część **rysunkowa** winna zawierać między innymi:

pkt 2) oznaczenie czynników stwarzających zagrożenie;

pkt 5) rozmieszczenie i oznaczenie granic obszarów wewnętrznych i zewnętrznych stref ochronnych, wynikających z przepisów odrębnych, takich jak **strefy magazynowania i składowania materiałów, wyrobów, substancji i preparatów niebezpiecznych.....**

Szczegółowy **zakres robót** budowlanych wynikających z pkt 21a ust.2 Prawo budowlane jak wyżej obejmuje w przypadku :

- Pkt 1).....
- pkt 2) robót budowlanych przy których **występują działania substancji chemicznych lub czynników biologicznych** zagrażających bezpieczeństwu i zdrowiu ludzi:
 - a) roboty prowadzone wtem. poniżej -10 °C
 - b) roboty polegające na usuwaniu i **naprawie wyrobów budowlanych zawierających azbest.**

Rozporządzenie Ministra Infrastruktury z 6 lutego 2003r. w sprawie bezpieczeństwa i higieny pracy podczas wykonywania robót budowlanych (Dz. U. Nr 47 poz. 401).

Na podstawie art. 237 ¹⁵Kodeksu Pracy rozporządzenie stanowi w:

- **§ 25** ust.1 i 2, iż w przypadku **przechowywania** w magazynach na terenie budowy **substancji i preparatów niebezpiecznych** należy **informację** o tym zamieścić **na tablicach ostrzegawczych**. Towary te winny być **przechowywane i użytkowane** zgodnie z instrukcją producenta.
- **§ 39 ust. 1** stanowi, iż **strefy gromadzenia i usuwania odpadów** należy **wygrodzić i oznakować**
ust. 2 – odpady należy usuwać w sposób **ograniczający ich rozrzut i pylenie.**

Rozporządzenie Ministra Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 28 sierpnia 2003r w sprawie ogłoszenie jednolitego tekstu rozporządzenia Min. Pracy i Polityki Socjalnej w sprawie ogólnych przepisów bezpieczeństwa i higieny pracy (Dz. U. 2003 nr 169, poz. 1650- K.P.).

Ważne !

- § 41 ust.1, pkt.3 - postępowanie pracowników z materiałami niebezpiecznymi ;
- § 46 ust.1,2 i 3, - udostępnienie pracownikom urządzeń pomocniczych do przechowywania materiałówi odpadów;
- § 93 ust.1; - dot. przechowywania materiałów niebezpiecznych
- §94 ust. 1 pkt 1- 4 – jak wyżej

Rozporządzenie Ministra Transportu, Budownictwa i Gospodarki
Morskiej z dnia 25 kwietnia 2012r.
w sprawie szczegółowego zakresu i formy projektu budowlanego.

Ważny

§ 11 który stwierdza iż:

- Projekt techniczno-budowlany obiektu budowlanego winień zawierać **zwięzły opis techniczny oraz część rysunkową**
a
- Opis techniczny powinien określać między innymi :
 - dane techniczne obiektu budowlanego charakteryzujące wpływ obiektu budowlanego **na środowisko i jego wykorzystanie oraz na zdrowie ludzi i obiekty sąsiednie pod względem :**
- zapotrzebowanie i jakości wody oraz ilości i jakości i sposobu odprowadzania ścieków,
- emisji zanieczyszczeń gazowych, w tym zapachów pyłowych i płynnych, z podaniem ich rodzaju, ilości i zasięgu rozprzestrzeniania się,
- **rodzaju i ilości wytwarzanych odpadów – Plan gospodarki odpadami**

d) właściwości akustyczne oraz emisji drgań a także promieniowania, w szczególności jonizującego, pola elektromagnetycznego i innych zakłóceń.....

c) wpływu obiektu na istniejący drzewostan, powierzchnię ziemi,

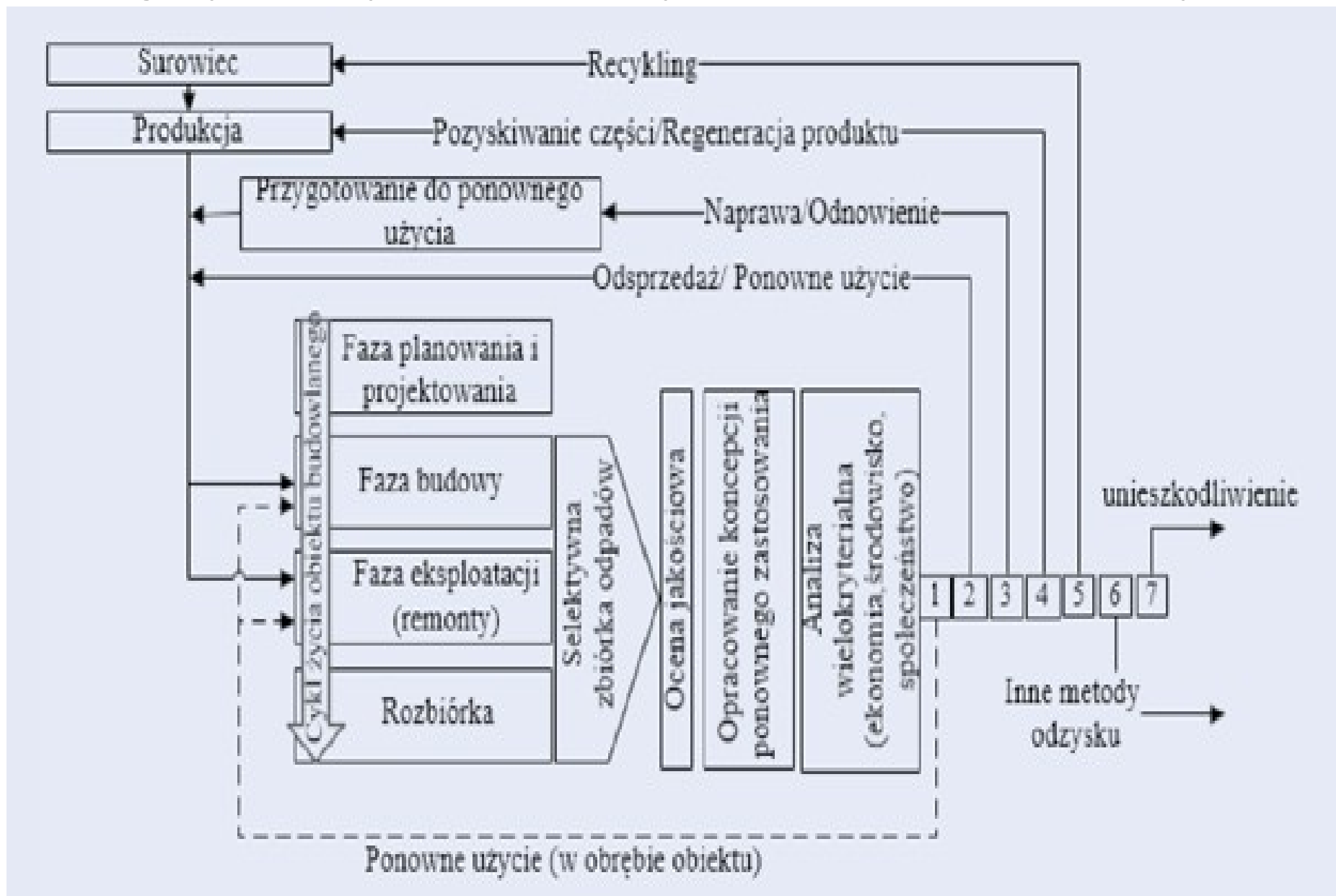
Dział Projektu dot. ilości i rodzaju wytworzonych odpadów winien dot. również ilości i rodzajów wytworzonych odpadów na **etapie budowy, rozbudowy obiektu czy też remontu czy rozbiórki obiektu** z **opisem lokalizacji w części graficznej i opisowej** tymczasowego ich **magazynowania** np.. na etapie budowy.

REASUMUJĄC

Gospodarkę odpadami (**w tym na każdym etapie procesu budowlanego tj. projektowym i realizacyjnym**), zgodnie z **ustawą o odpadach**, w tym również **z prawem budowlanym**, należy prowadzić w sposób zapewniający ochronę życia i zdrowia ludzi oraz środowiska, w szczególności gospodarka odpadami nie może:

- 1) powodować zagrożenia dla wody, powietrza, gleby, roślin lub zwierząt;
- 2) powodować uciążliwości przez hałas lub zapach;
- 3) wywoływać niekorzystnych skutków dla terenów wiejskich lub miejsc o szczególnym znaczeniu, w tym kulturowym i przyrodniczym.

- Logistyka odzysku odpadowych materiałów budowlanych

Ustawa z dnia 13 września 1996r. o utrzymaniu czystości i
porządku w gminach (Dz. U. 2016r. Poz. 250 ze zm.).

Ustawa określa:

- zadania gminy i **obowiązki właścicieli** nieruchomości, dot. utrzymania czystości i porządku;
- warunki wykonywania działalności w zakresie odbierania odpadów komunalnych od właścicieli nieruchomości i zagospodarowanie tych odpadów;
- warunki udzielania zezwoleń podmiotom świadczącym usługi w zakresie uregulowanym w ustawie.

W zakresie nieuregulowanym w ustawie dot. postępowania z odpadami komunalnymi stosuje się **przepisy ustawy o odpadach**.

Ważny !

Art. 4.ust.1, który stanowi, iż **Rada Gminy** uchwała **regulamin czystości i porządku** na terenie gminy, w tym również **na terenie nieruchomości**, który jest **aktem prawa miejscowego**.

Regulamin określa szczegółowe zasady utrzymania czystości i porządku na terenie gminy dotyczące między innymi :

1) wymagań w zakresie utrzymania czystości i porządku na terenie nieruchomości obejmujących:

a) prowadzenie selektywnego zbierania i odbierania lub przyjmowania przez punkty selektywnego zbierania odpadów komunalnych lub zapewnienie przyjmowania w inny sposób co najmniej takich odpadów komunalnych jak: przeterminowane leki i chemikalia, zużyte baterie i akumulatory, zużyty sprzęt elektryczny i elektroniczny, meble i inne odpady wielkogabarytowe, zużyte opony, odpady zielone oraz odpady budowlane i rozbiórkowe stanowiące odpady komunalne, a także odpadów komunalnych określonych w przepisach wydanych na podstawie art. 4a,

b) uprzątnięcie błota, śniegu, lodu i innych zanieczyszczeń z części nieruchomości służących do użytku publicznego,

c) mycie i naprawy pojazdów samochodowych poza myjniami i warsztatami naprawczymi;

2) rodzaju i minimalnej pojemności pojemników przeznaczonych do zbierania odpadów komunalnych na terenie nieruchomości oraz na drogach publicznych, warunków rozmieszczania tych pojemników i ich utrzymania w odpowiednim stanie sanitarnym, porządkowym i technicznym.....

3)

4)

5) innych wymagań wynikających z wojewódzkiego planu gospodarki odpadami;

Art.5

ust.1 dot. obowiązków właścicieli nieruchomości w zakresie **między innymi** :

- wyposażenia nieruchomości w pojemniki służące do zbierania odpadów komunalnych i utrzymania ich w czystości, chyba ,że uchwała rady gminy postanowi inaczej;
- **zbierania odpadów zgodnie z wymaganiami określonymi w regulaminie i wydanych dodatkowo na podst. art.4a przepisach wykonawczych (czyli rozporządzenia Ministra) ;**
- uprzątnięcia błota, śniegu lodu odu i innych zanieczyszczeń z chodników położonych wzdłuż nieruchomości z pewnymi wyjątkami(płatny postój lub dopuszczone parkowanie),
- realizację innych obowiązków określonych w regulaminie

oraz

ust. 2, który stanowi, iż :

Wykonywanie obowiązków jak wyżej **na terenie budowy należy do wykonawcy robót budowlanych**

ust. 3.

Pozbycie się śniegu..... błota i innych zanieczyszczeń z torowisk pojazdów szynowych - należy do obowiązków przedsiębiorców je użytkujących,

Ust. 4.

Obowiązki utrzymania czystości i porządku na drogach – należą do obowiązków zarządu drogi.

ust.7, który stwierdza co następuje:

W przypadku stwierdzenia niewykonania obowiązków, o których mowa

w ust.1-4(tj. wyszczególnionych wyżej), wójt (burmistrz, prezydent miasta) wydaje **decyzję nakazującą wykonanie obowiązku** (wykonanie decyzji podlega egzekucji w trybie przepisów o postępowaniu egzekucyjnym w administracji).

Wyjątki !

Ust. 7 - nie dotyczy obowiązków wyszczególnionych w ust.1 pkt 3-3b.tj:

- zbierania powstałych odpadów zgodnie wymagania regulaminu i przepisów wykonawczych (jeśli zostały wydane),
- gromadzenia nieczystości ciekłych w zbiornikach bezodpływowych,
- pozbywania się odpadów i nieczystości ciekłych zgodnie z przepisami ustawy i przepisami odrębnymi).

Przykład Uchwały tj.

**UCHWAŁY NR XXIII/400/16
RADY MIASTA OPOLA
z dnia 25 lutego 2016 r.**

w sprawie regulaminu utrzymania czystości i porządku na terenie Miasta Opola.

§ 1. Regulamin określa szczegółowe zasady utrzymania czystości i porządku na terenie Miasta Opola.

§ 2. Ilekroć w Regulaminie jest mowa o :

5) **komunalnych odpadach budowlanych** – należy przez to rozumieć **poremontowe materiały konstrukcyjne, izolacyjne, instalacyjne powstałe w gospodarstwach domowych** w szczególności **gruz ceglany, gruz betonowy, tynki, tapety, płyty kartonowo-gipsowe, płytki ceramiczne,**

6) odpadach wielkogabarytowych – należy przez to rozumieć odpady komunalne **z wyłączeniem** odpadów zużytego sprzętu elektrycznego i elektronicznego, **komunalnych odpadów budowlanych oraz odpadów zielonych**, charakteryzujące się tym, że ze względu na **swoje rozmiary mogą** utrudniać opróżnianie typowych pojemników, powodować ich uszkodzenie lub nie mieścić się w tych pojemnikach;

§ 3. Właściciele nieruchomości zapewniają utrzymanie czystości i porządku na terenie swojej nieruchomości w zakresie określonym ustawą oraz poprzez:

1) selektywne zbieranie odpadów komunalnych z podziałem co najmniej na:

- a) odpady z papieru, tektury, tworzyw sztucznych, metali i opakowań wielomateriałowych,
- b) odpady szklane,
- c) odpady komunalne ulegające biodegradacji,
- d) pozostałości po segregacji odpadów komunalnych,
- e) chemikalia,
- f) zużyte baterie i akumulatory,
- g) przeterminowane leki,
- h) **odpady wielkogabarytowe,**
- i) zużyty sprzęt elektryczny i elektroniczny,
- j) **komunalne odpady budowlane,**
- k) zużyte opony,
- l) odpady zielone;

2) **pozbywanie się odpadów komunalnych powstałych na terenie nieruchomości w następujący sposób:**

- a) odpady z papieru, tektury, tworzyw sztucznych i **metali, odpady szklane, odpady** z opakowań wielomateriałowych są gromadzone w zamówionym przez właściciela nieruchomości **pojemniku i przekazywane podmiotom** prowadzącym działalność w zakresie odbierania odpadów komunalnych od właścicieli nieruchomości **lub** oddawane do **PSZOK,**
- b) pozostałości **po segregacji** odpadów komunalnych oraz nie segregowane (zmieszane) odpady komunalne są gromadzone w zamówionym przez właściciela nieruchomości **pojemniku** i przekazywane podmiotom prowadzącym działalność w zakresie odbierania odpadów komunalnych od właścicieli nieruchomości,
- c) powstające w gospodarstwach domowych **chemikalia** należy przekazywać do **punktów zbiórki** tych odpadów lub do **PSZOK,**
- d) odpady komunalne ulegające **biodegradacji** powinny być poddawane procesowi kompostowania w przydomowych kompostownikach, a w przypadku braku takiej możliwości powinny być gromadzone w zamówionym przez właściciela nieruchomości pojemniku i przekazywane podmiotom prowadzącym działalność w zakresie odbierania odpadów komunalnych od właścicieli nieruchomości,

- e) zużyte baterie i akumulatory należy przekazywać do **punktów zbiórki tych odpadów lub do PSZOK,**
- f) przeterminowane leki należy przekazywać do punktów zbiórki tych odpadów lub do PSZOK,
- g) **odpady wielkogabarytowe** powinny być przekazywane podmiotom prowadzącym działalność w zakresie **odbierania** odpadów **komunalnych** od właścicieli nieruchomości w terminach i miejscach określonych w harmonogramie lub przekazywane **do PSZOK,**
- h) zużyty sprzęt elektryczny i elektroniczny powinien być przekazywany do miejsc zbierania zużytego sprzętu lub do PSZOK.

WAŻNE !

Od 1 stycznia 2015 roku rozszerzono definicję odpadów wielkogabarytowych, które są odbierane z miejsc udostępniania pojemników poprzez **dodanie elementów ceramiki oraz stolarki.**

Do odpadów wielkogabarytowych zaliczamy więc w szczególności:

- sofy, szafy, krzesła, stoły, dywany, wózki dziecięce, materace, kołdry, zabawki dużych rozmiarów, rowery, choinki, drzwi, wanny, umywalki, **muszle klozetowe lub spluczki.**

NIE SĄ odpadami wielkogabarytowymi w szczególności:

zużyty sprzęt elektryczny i elektroniczny, **odpady budowlane z jakiegokolwiek demontażu, rozbiórki czy**

przebudowy, panele, okna, płoty, grzejniki, płytki, rolety, zużyte opony,

i) komunalne **odpady budowlane** należy gromadzić w **kontenerach lub workach typu big-bag** i **niezwłocznie usuwać** z terenu nieruchomości poprzez przekazanie **firmie** zajmującej się **odbiorem odpadów budowlanych** lub **posegregowane oddawać do PSZOK** (do punktów selektywnego zbierania odpadów komunalnych tj. wyznaczonych miejsc, w których prowadzona jest na zlecenie Gminy Opole bezpłatna zbiórka selektywnie zebranych odpadów komunalnych powstających w gospodarstwach domowych na terenie Miasta Opola) .

Z w/w przepisów wynika:

- **Na każdej budowie wykonawca** zobowiązany jest gromadzić odpady budowlane w pojemnikach przeznaczonych do zbierania odpadów budowlanych (**w kontenerach**, workach – **typu BIG-BAG**)
- Zakaz gromadzenia odpadów na ziemi, w workach foliowych.
- Przekazanie odpadów może nastąpić wyłącznie uprawnionemu do tego przedsiębiorcy.
- Zakaz spalania odpadów, dotyczy **to także worków** po różnego rodzaju zaprawach, cementach, drewna pochodzącego z odpadów budowlanych lub z rozbiórki jak i drewna zanieczyszczonego impregnatami i powłokami ochronnymi.

Nieprzestrzeganie powyższych obowiązków i zakazów jest wykroczeniem określonym w art. 10 ust. 2a ustawy o utrzymaniu czystości i porządku w gminach (tj. karze grzywny) lub art. 171, 174 i 191 ustawy o odpadach.

Przykładowy schemat segregacji i pozbywania się odpadów komunalnych z terenów nieruchomości.

Ustawa o odpadach

wybrane definicje (określenia) ustawowe

(Tekst jednolity -Dz.U.2016r. Poz. 1987 ze zm.)

Wytwórca odpadów - rozumie się przez to **każdego , którego działalność** lub bytowanie powoduje powstawanie odpadów (pierwotny wytwórca odpadów) oraz każdego, kto przeprowadza wstępną obróbkę, mieszanie lub inne działania powodujące zmianę charakteru lub składu tych odpadów, **wytwórcą odpadów powstających w wyniku świadczenia usług w zakresie budowy, rozbiórki, remontu obiektów**, czyszczenia zbiorników lub urządzeń oraz sprzątania, konserwacji i napraw jest **podmiot, który świadczy usługę, chyba umowa o świadczenie usług stanowi inaczej.**

Przepisów ustawy **nie stosuje się między innymi** do:

- 1) gruntu w pierwotnym położeniu (w miejscu), w tym niewydobytej zanieczyszczonej gleby, i budynków trwale związanych z gruntem;
- 2) **niezanieczyszczonej gleby i innych materiałów występujących w stanie naturalnym, wydobytych w trakcie robót budowlanych, pod warunkiem, że materiał ten zostanie wykorzystany do celów budowlanych w stanie naturalnym na terenie, na którym został wydobyty;**
- 3) odpadów promieniotwórczych;
- 4) biomasy w postaci.....słomy, **ścieków**.....;
- 5) mas ziemnych lub skalnych przemieszczanych w związku z wydobywaniem kopalin, jeżeli koncesja na wydobywanie kopalin ze złóż lub plan ruchu górniczego zatwierdzony decyzją, lub **miejscowy plan dla terenu górniczego określają warunki i sposób ich zagospodarowania;**
- 6.....

Reasumując:

Gleba i ziemia z wykopów budowlanych **jest odpadem**, jeśli nie jest wykorzystana na terenie budowy.

Taki odpad należy zakwalifikować zgodnie z obowiązującym katalogiem odpadów tj.:

Grupa **17** - odpady z budowy, remontów i demontażu obiektów budowlanych oraz infrastruktury drogowej (włączając glebę i ziemię z terenów zanieczyszczonych),

Podgrupa **17 05** - Gleba i ziemia (włączając glebę i ziemię z terenów zanieczyszczonych oraz urobek z pogłębiania),

- Rodzaj odpadów tj. od 17 05 03* ...04...05*, 06, 07*, do 17 05 08.

Uwaga !

Rozprowadzanie na polu gleby i ziemi będącej odpadem (czyli wykorzystany poza terenem, na którym został wydobyty), będzie **prowadzeniem przetwarzania (odzysku)** odpadu poza instalacją (patrz Rozporządzenie dot. wykorzystania odpadów poza instalacją na potrzeby własne przez osobę fizyczną).

Gospodarka odpadami – rozumie się przez to **wytwarzanie** odpadów i **gospodarowanie** odpadami.

Gospodarowanie odpadami - rozumie się przez to **zbieranie, transport, przetwarzanie** odpadów, łącznie z nadzorem nad tego typu działaniami, jak **również późniejsze postępowanie z miejscami** unieszkodliwiania odpadów oraz działania wykonywane w charakterze **sprzedawcy odpadów lub pośrednika** w obrocie odpadami.

Posiadacz odpadów - wytwórca odpadów lub osoba fizyczna, osoba prawna oraz jednostka organizacyjna nieposiadająca osobowości prawnej będące w posiadaniu odpadów; **domniemywa się, że władający powierzchnią ziemi** jest posiadaczem odpadów znajdujących się na nieruchomości.

Odzysk – jest to jakikolwiek proces, którego głównym wynikiem jest to , aby odpady służyły użytecznemu zastosowaniu przez zastąpienie innych materiałów, które w przeciwnym wypadku zostałyby użyte do spełnienia danej funkcji, lub w wyniku którego odpady są przygotowywane do spełnienia takiej funkcji w danym zakładzie lub w danej gospodarce.

Recykling - rozumie się przez to **odzysk w ramach**, którego odpady są ponownie przetwarzane na produkty, materiały lub substancje wykorzystywane w pierwotnym celu lub innych celach; **obejmuje to ponowne przetwarzanie materiału organicznego (recykling organiczny)**, ale nie obejmuje odzysku energii i ponownego przetwarzania na materiały, które mają być wykorzystane jako paliwa lub do celów wypełniania wyrobisk;

Dodatkowo **art. 18 ust.4** ustawy mówi, iż :

Przez **recykling** rozumie się **także recykling organiczny** polegający na

obróbce tlenowej, w tym kompostowaniu, **lub obróbce beztlenowej** odpadów, które ulegają rozkładowi biologicznemu w kontrolowanych warunkach przy

wykorzystaniu mikroorganizmów, w wyniku której powstaje materia organiczna lub metan; składowanie **na składowisku odpadów nie jest traktowane** jako recykling organiczny.

Unieszkodliwianie

Istota definicji wg ustawy - każdy proces **niebędący odzyskiem**(art. 3 pkt

30)nawet , jeżeli wtórnym skutkiem takiego procesu jest odzysk substancji lub energii.

Wykaz procesów unieszkodliwiania – zał. nr 2 do ustawy (wykaz niewyczerpujący).

Przetwarzanie odpadów – rozumie się przez to proces **odzysku** lub unieszkodliwiania, **w tym przygotowanie poprzedzające odzysk** lub unieszkodliwianie.

Zbieranie odpadów - rozumie się przez to **gromadzenie odpadów przed ich**

transportem do miejsc przetwarzania, w tym wstępne sortowanie

nieprowadzące do zasadniczej zmiany charakteru i składu odpadów i

niepowodujące zmiany klasyfikacji odpadów oraz **tymczasowe**

magazynowanie odpadów.

Przygotowanie do ponownego użycia – odzysk, polegający na

sprawdzeniu , czyszczeniu lub naprawie, w ramach którego produkty lub

części produktów, które wcześniej stały się odpadami, są przygotowywane

do tego, aby mogły być ponownie wykorzystywane bez jakichkolwiek

innych czynności wstępnego przetwarzania.

Utrata statusu odpadów

Określone rodzaje odpadów przestają być odpadami - jeśli na skutek poddania ich **odzyskowi, w tym recyklingowi spełniają:**

1) łącznie następujące warunki :

- **powszechne stosowanie** do konkretnych celów,
- **istnienie rynku** takich przedmiotów lub substancji lub popyt na nie,
- **spełnianie wymagań technicznych dla zastosowania do konkretnych celów** oraz wymagania określone w przepisach i w normach mających zastosowanie do produktu
- **zastosowanie przedmiotu lub substancji nie prowadzi do negatywnych skutków** dla , życia, zdrowia ludzi lub środowiska (art. 14 ust. 1 pkt 1).

2). **wymagania określone przez przepisy Unii Europejskiej.**

Utrata statusu odpadów

- musi zostać uwzględniona w w **zezwoleniu na odzysk lub w pozwoleniu na wytworzenie** uwzględniającym odzysk lub w pozwoleniu zintegrowanym.

Utrata statusu odpadów wymaga uwzględnienia również w **zezwoleniu na przetwarzanie odpadów.**

Akty UE określające kryteria utraty statusu odpadów:

1) rozporządzenie Komisji (UE) nr 1179/2012 z 10.12.2012r. ustanawiające kryteria określające, kiedy **stłuczka szklana** przestaje być odpadem na podstawie dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2008/98/WE

2) rozporządzenie Rady (UE) nr 333/2011 zawierające kryteria utraty statusu odpadu przez **żłom żelaza, stali i aluminium** (dokument ten obowiązuje od 09.10.2011r.)

Zasady magazynowania produktu ubocznego i przedmiotu lub substancji, które utraciły status odpadu

Zakazuje się łącznego magazynowania odpadów i przedmiotu lub substancji, które **utraciły status odpadów**,

a także

magazynowania przedmiotu lub substancji, które utraciły status odpadów **w miejscach przeznaczonych do magazynowania odpadów lub składowania odpadów.**

Substancje lub przedmioty, które przestały spełniać warunki i wymagania, o których mowa w art. 10(czyli produktu ubocznego) oraz w przepisach wydanych na podstawie art. 11 ust. 6 (kryteria produktu ubocznego) – są odpadami

RODZAJE ODPADÓW

Ustawa o odpadach wyszczególnia:

- Odpady komunalne
- Komunalne osady ściekowe (obowiązuje szczególny sposób gospodarowania).
- Odpady medyczne, zakaźne odpady medyczne (-jak wyżej, art.95 ust.2- brak def.).
- Odpady obojętne
- Bioodpady (odpady ulegające biodegradacji z ogrodów, kuchenne, handlu.. itp.).
- Odpady ulegające biodegradacji (ulegają rozkładowi tlenowemu lub beztlenowemu przy udziale mikroorganizmów)
- Odpady weterynaryjne, zakaźne odpady weterynaryjne(- jak wyżej , art.95ust.2 brak def.).
- Odpady zielone
- Odpady z wypadków (obowiązuje szczególny sposób gospodarowania)
- Oleje odpadowe (obowiązuje szczególny sposób gospodarowania)
- **PCB oraz odpady zawierające PCB** (obowiązuje szczególny sposób gospodarowania)

- Odpady metali (art. 102)
- Odpady pochodzące z procesów wytwarzania dwutlenku tytanu oraz z przetwarzania tych odpadów(art.97-100)
- Opony(art. 122),
- **Odpady niebezpieczne(art.3 ust. 4,6,21),**
- Odpady inne niż niebezpieczne (art.5, **brak definicji.**),
- Odpady **w postaci ciekłej** (art. 122),
- Odpady o właściwościach palnych,wybuchowych,żrących, utleniających, wysoce łatwopalnych, łatwopalnych (art. 122),
- Powstające w wyniku badań naukowych i prac rozwojowych lub działalności dydaktycznej, które są zidentyfikowane lub są nowe i których oddziaływanie na środowisko jest nieznane (art. 122).
- **Określone w przepisach odrębnych (art. 122 ust.1 pkt 7).**

RODZAJE ODPADÓW

wyszczególnione w przepisach odrębnych

dot. między innymi :

- **ustawy o opakowaniach i odpadach opakowaniowych,**
- ustawy o sprzęcie elektrycznym i elektronicznym,
- ustawy o bateriach i akumulatorach
- ustawy o recyklingu pojazdów wycofanych z eksploatacji,
- rozporządzenia nr 1907/2006 (Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 18 grudnia 2006 r. w sprawie rejestracji, oceny, udzielania zezwoleń i stosowanych ograniczeń w zakresie chemikaliów – **REACH**)....)
- ustawy o substancjach zubażających warstwę ozonową(substancje kontrolowane np. w klimatyzacji, w gaśnicach itd)
- **ustawy o substancjach chemicznych i ich mieszaninach**
- Itd....np. ustawa Prawo atomowe.

Ogólne zasady gospodarowania odpadami

Gospodarkę odpadami należy wg ustawodawcy prowadzić zapewniając **ochronę życia i zdrowia ludzi oraz środowiska**, w szczególności gospodarka odpadami **nie może**:

- powodować zagrożenia dla wody, powietrza, gleby, roślin lub zwierząt,
- powodować uciążliwości przez hałas lub **zapach**,
- wywoływać niekorzystnych skutków dla terenów wiejskich lub miejsc o szczególnym znaczeniu, w tym kulturowym i przyrodniczym.

Ustawa wyróżnia też SZCZEGÓLNE ZASADY GOSPODAROWANIA NIEKTÓRYMI rodzajami ODPADÓW

Należą do nich :

Odpady **niebezpieczne** w tym między innymi wyszczególnione poniżej :

- **Odpady PCB oraz odpady zawierające PCB(art. 85-89).**
- Oleje odpadowe (art. 90-93).
- Odpady pochodzące z procesów wytwarzania dwutlenku tytanu oraz z przetwarzania tych odpadów(art. 97-100- obowiązuje szczególny sposób gospodarowania).
- Odpady z wypadków (art. 101).
- Odpady medyczne i weterynaryjne(art. 94-95).
- Komunalne osady ściekowe (art. 96).
- Odpady zawierającymi azbest
- Odpady metali w punktach ich zbierania(art. 102- obowiązuje szczególny sposób gospodarowania; jego wymogi nie dot. metalowych odpadów opakowaniowych po produktach żywnościowych).

Odpady niebezpieczne w ustawie o odpadach

Odpady niebezpieczne wg art. 3 pkt 34, ust. 4 ustawy o odpadach - oznaczają odpady wykazujące co najmniej jedną spośród właściwości niebezpiecznych.

Właściwości powodujące, że odpady są odpadami niebezpiecznymi, określa **załącznik nr 3** do ustawy.

Opadami niebezpiecznymi są odpady wskazane w **katalogu odpadów**, określonym w przepisach wydanych na podstawie **art. 4 ust. 3**, jako odpady niebezpieczne (art.6)

Niezależnie od definicji odpadów niebezpiecznych w ustawie ” o odpadach” - **Prawo Ochrony Środowiska – zawiera dodatkowo definicje :**

Substancji - rozumie się przez to pierwiastki chemiczne oraz ich związki, mieszaniny lub roztwory występujące w środowisku lub powstałe w wyniku działalności człowieka (patrz “ **REACH**”).

i

Substancji niebezpiecznej – rozumie się przez to jedną lub więcej substancji albo mieszaniny substancji, które ze względu na swoje właściwości chemiczne, biologiczne lub promieniotwórcze mogą, w razie nieprawidłowego obchodzenia się nimi , spowodować zagrożenie życia lub zdrowia ludzi lub środowiska;

substancją niebezpieczną może być surowiec, produkt, półprodukt, odpad,
a

także substancja powstała w wyniku awarii (ustawa POŚ, REACH).

oraz **definicja** “substancji “ zawarta jest też w **Ustawie z dnia 25 lutego 2011r.**

o substancjach chemicznych i ich mieszaninach która stanowi iż :

Substancja – rozumie się przez to substancje , o których mowa w art.3 pkt 1 rozporządzenia nr 1907/2006 (rozporządzenia **Parlamentu Europejskiego i Rady** Europy – REACH).

Zmiana klasyfikacji odpadów niebezpiecznych na odpady inne niż niebezpieczne.

Zakazuje się zmiany klasyfikacji odpadów niebezpiecznych na odpady inne niż niebezpieczne **przez ich rozcieńczanie lub mieszanie** ze sobą, lub z innymi odpadami, substancjami lub materiałami, prowadzące **do obniżenia**

początkowego stężenia substancji niebezpiecznych do poziomu niższego niż poziom określony dla odpadów niebezpiecznych.

Wyjątek !

Posiadacz odpadów **może dokonać zmiany klasyfikacji** odpadów odpadów niebezpiecznych na odpady inne niż niebezpieczne, jeżeli wykaże, **że nie posiadają** one właściwości odpadów niebezpiecznych określonych w **Załączniku nr 3** do ustawy.

Zmianę klasyfikacji wraz z wynikami badań - posiadacz odpadów zgłasza **marszałkowi** województwa, właściwemu ze względu na miejsce wytwarzania lub gospodarowania odpadami.

Marszałek województwa - **decyzją** – zatwierdza zmianę klasyfikacji lub wyraża sprzeciw (też decyzją).

UWAGA !

Minister Ochrony Środowiska zawiadamia Komisję Europejską o wszystkich przypadkach zmiany klasyfikacji odpadów niebezpiecznych na odpady inne niż niebezpieczne.

Ważne w tym zakresie jest – Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 23.09.2016 w sprawie szczegółowych warunków uznania odpadów niebezpiecznych za odpady inne niż niebezpieczne.

Obowiązujące od 18.10.2016r.

Rozporządzenie określa :

1) szczegółowe warunki uznania odpadów niebezpiecznych za odpady inne niż

Niebezpieczne ;

2) sposób ustalenia spełnienia warunków, o których mowa w pkt.1.(Patrz zał. nr III **dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2008/98/WE** z dnia 19.11.2008 – sprawa właściwości niebezpiecznej odpadów i wartości granicznych)

Zasady postępowania z odpadami niebezpiecznymi w świetle ustawy o odpadach

Zakazuje się **mieszania odpadów niebezpiecznych** różnych rodzajów, mieszania odpadów niebezpiecznych z odpadami innymi niż niebezpieczne, a także mieszania odpadów niebezpiecznych z **substancjami**, materiałami lub przedmiotami, w tym rozcieńczania substancji niebezpiecznych.

Dopuszcza się mieszanie odpadów niebezpiecznych różnych rodzajów, mieszanie odpadów niebezpiecznych z odpadami innymi niż niebezpieczne, a także mieszanie odpadów niebezpiecznych z substancjami, materiałami lub przedmiotami, jeżeli ich zmieszanie służy poprawie bezpieczeństwa procesów przetwarzania odpadów powstałych po zmieszaniu i jeżeli w wyniku prowadzenia tych procesów nie nastąpi wzrost zagrożenia dla życia i zdrowia ludzi lub środowiska.

W przypadku gdy odpady niebezpieczne uległy zmieszaniu z innymi odpadami, substancjami, materiałami lub przedmiotami, **rozdziela się je**, jeżeli zostaną spełnione **łącznie następujące warunki**:

- 1) w procesie przetwarzania odpadów powstałych po rozdzieleniu nastąpi **ograniczenie** zagrożenia dla życia i zdrowia ludzi lub środowiska;
- 2) jest to **technicznie** możliwe i **ekonomicznie uzasadnione**.

Ponadto wg **ustawy POŚ**:

- Wprowadzanie do środowiska wytwarzanej, **wykorzystywanej** lub **transportowanej substancji jest dopuszczalne** wyłącznie w zakresie, w jakim jest to konieczne w związku z charakterem prowadzonej działalności.

USTAWA
z dnia 25 lutego 2011 r. o substancjach chemicznych
i ich mieszaninach. Tekst jednolity – Dz. U. 2015r.poz. 1203

Ustawa reguluje warunki lub zakazy produkcji, wprowadzania do obrotu lub stosowania substancji chemicznych, zwanych dalej „substancjami”, w ich postaci własnej, jako składników mieszanin lub w wyrobach, w zakresie nieuregulowanym w przepisach rozporządzeń (Parlamentu Europejskiego i Rady).

Ustawa **nie dotyczy** warunków **transportu substancji i mieszanin**, w tym również warunków transportu w tranzycie pod dozorem celnym, **jeżeli nie są w trakcie** tranzytu przetwarzane lub przepakowywane.

Pojemniki i zbiorniki służące do przechowywania substancji stwarzających zagrożenie lub mieszanin stwarzających zagrożenie oraz pojemniki i zbiorniki służące do pracy z tymi substancjami lub mieszaninami, rurociągi zawierające substancje stwarzające zagrożenie lub mieszaniny stwarzające zagrożenie lub służące do ich transportowania oraz miejsca, w których są składowane znaczące ilości substancji stwarzających zagrożenie lub mieszanin stwarzających zagrożenie, powinny być należycie oznakowane, w tym opatrzone znakami ostrzegawczymi.

Wykorzystywanie substancji – rozumie się przez to także ich **gromadzenia**

Odstąpienie od oznakowania, o którym mowa wyżej **jest możliwe** w przypadku pojemników i zbiorników służących **do pracy przez krótki czas** z substancjami i zaklasyfikowanymi zgodnie z rozporządzeniem nr **1272/2008**

jako stwarzające zagrożenie ze względu na zagrożenie dla zdrowia lub ze względu na właściwości fizyczne **lub gdy zawartość pojemnika lub zbiornika ulega częstym zmianom.**

Ważne !

Producent, importer oraz **dalszy użytkownik** są obowiązani ustanowić, prowadzić i **aktualizować na bieżąco spis** produkowanych, importowanych lub **stosowanych substancji niebezpiecznych, mieszanin** niebezpiecznych, substancji stwarzających zagrożenie lub mieszanin stwarzających zagrożenie.

Nadzór nad przestrzeganiem przepisów ustawy oraz przepisów rozporządzeń, sprawują, w zakresie swojej właściwości między innymi, Państwowa Inspekcja Sanitarna, a także:

Inspekcja Ochrony Środowiska – w zakresie zagrożeń dla środowiska dotyczących:

a) prawidłowości **kart charakterystyki** w zakresie:

- **postępowania w przypadku niezamierzonego** uwolnienia substancji lub mieszaniny do środowiska,
- **magazynowania** substancji lub mieszaniny,
- **postępowania z odpadami,**
- informacji ekologicznych,
- spełnienia przez **dalszych użytkowników** obowiązków dotyczących stosowania środków kontroli ryzyka – w zakresie niezbędnym do zapewnienia, że ryzyko dla środowiska jest odpowiednio kontrolowane,

przestrzegania przez **dalszych użytkowników przepisów dotyczących ograniczeń produkcji, obrotu i stosowania substancji chemicznych i ich mieszanin, – w zakresie swoich kompetencji.**

Ograniczenie zagrożeń stwarzanych dla pracowników przez substancje niebezpieczne winno nastąpić poprzez następujące czynności:

- 1). jeżeli jest to możliwe, należy wyeliminować zastosowanie substancji niebezpiecznych przez zmianę procesu lub **produktu**, w którym jest stosowana taka substancja,
- 2). jeżeli eliminacja nie jest możliwa, substancję niebezpieczną należy zastąpić bezpieczną lub mniej niebezpieczną,
- 3). jeśli jest to konieczne należy zastosować zbiorowe środki ograniczające w celu usunięcia zagrożenia lub zmniejszenia,

4). w przypadku wielu substancji niebezpiecznych istnieją dopuszczalne stężenia w środowisku pracy, które muszą być przestrzegane.

Pracodawca (Kodeks Pracy i BHP) winien na bieżąco informować pracowników o:

- wynikach oceny ryzyka przeprowadzonej przez pracodawcę.
- zagrożeniach, na które są narażeni, i ich możliwym oddziaływaniu.
- działaniach, które należy podjąć, aby chronić siebie i innych.
- metodach sprawdzania i wykrywania nieprawidłowości.
- osobach, którym należy zgłaszać wszelkie problemy.
- wynikach **kontroli narażenia** lub nadzoru zdrowotnego.
- środkach zapobiegawczych podejmowanych w przypadku prac konserwacyjnych.
- procedurach udzielania pierwszej pomocy i postępowania w nagłych wypadkach.

Ważne !

Rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 30.12.2004r. - w sprawie bezpieczeństwa i higieny pracy związanej z **występowaniem w miejscu pracy czynników chemicznych – Tekst jednolity – Dz. U. z dnia 16.09.2016r.** Poz. 1488. (wydane w związku z art. 237 §2 ustawy Kodeks Pracy).

Wg. wymogów w/w Rozporządzenia

- Pracodawca jest obowiązany do ustalenia, czy w środowisku pracy występuje czynnik chemiczny stwarzający zagrożenie oraz do dokonania i udokumentowania **oceny ryzyka zawodowego** stwarzanego przez czynnik chemiczny.

Ustawodawca rozumie przez :

- Pracę z udziałem czynnika chemicznego – każdą pracę, **w której stosuje się lub zamierza się stosować** czynnik chemiczny, w jakimkolwiek procesie, łącznie z jego wytwarzaniem, wszelkimi manipulacjami, **przechowywaniem, transportem oraz usuwaniem w postaci odpadów** i procesami przeróbki odpadów, a także wszelką działalność, która wynika z takiej pracy;
- Narażenie zawodowe na czynnik chemiczny – proces oddziaływania na organizm pracownika czynnika chemicznego występującego na jego stanowisku pracy.

W ocenie ryzyka zawodowego pracodawca jest obowiązany uwzględnić:

- 1) niebezpieczne właściwości czynnika chemicznego;
- 2) otrzymane od dostawcy informacje dotyczące zagrożenia czynnikiem chemicznym oraz zaleceń jego bezpiecznego stosowania, w szczególności zawarte w karcie charakterystyki, o których mowa w odrębnych przepisach;
- 3) rodzaj, poziom i czas trwania narażenia;
- 4) wartości najwyższych dopuszczalnych stężeń w środowisku pracy, jeżeli zostały ustalone;
- 5) wartości dopuszczalnych stężeń w materiale biologicznym, jeżeli zostały ustalone;
- 6) efekty działań zapobiegawczych;
- 7) wyniki oceny stanu zdrowia pracowników, jeżeli została przeprowadzona;
- 8) warunki pracy przy użytkowaniu czynników chemicznych, z uwzględnieniem ilości tych czynników.

W tych przypadkach, gdy występuje narażenie na kilka czynników chemicznych, należy ocenić ryzyko stwarzane przez **wszystkie czynniki chemiczne łącznie**.

Ocena ryzyka zawodowego musi zawierać ocenę także tych rodzajów prac, w czasie których może wystąpić istotny wzrost narażenia, w szczególności:

1) podczas remontów i napraw urządzeń;

2) innych działań, które mogą mieć szkodliwy wpływ na bezpieczeństwo lub zdrowie pracowników, także w tych przypadkach, gdy podjęto wszelkie niezbędne środki zapobiegawcze.

- Ocenę ryzyka zawodowego sporządza **się w formie pisemnej (zmiany – aktualizacja)**.
- Ocenę ryzyka zawodowego pracodawca udostępnia lekarzowi sprawującemu profilaktyczną opiekę zdrowotną nad pracownikami.

W tych przypadkach, gdy występuje narażenie na kilka czynników chemicznych, należy ocenić ryzyko stwarzane przez **wszystkie czynniki chemiczne łącznie**.

Ocena ryzyka zawodowego musi zawierać ocenę także tych rodzajów prac, w czasie których może wystąpić istotny wzrost narażenia, w szczególności:

1) podczas remontów i napraw urządzeń;

2) innych działań, które mogą mieć szkodliwy wpływ na bezpieczeństwo lub zdrowie pracowników, także w tych przypadkach, gdy podjęto wszelkie niezbędne środki zapobiegawcze.

- Ocenę ryzyka zawodowego sporządza **się w formie pisemnej (zmiany – aktualizacja)**.
- Ocenę ryzyka zawodowego pracodawca udostępnia lekarzowi sprawującemu profilaktyczną opiekę zdrowotną nad pracownikami.

Praca z substancjami niebezpiecznymi może powodować problemy zdrowotne od łagodnego podrażnienia oczu i skóry do poważnych skutków, takich jak wrodzone wady rozwojowe i nowotwory.

Efekty ich działania mogą być ostre lub długotrwałe, a w przypadku niektórych substancji mogą się kumulować.

Do najpowszechniejszych niebezpieczeństw należą np.:

- zatrucia, alergie, choroby skóry, choroby układu oddechowego
- nowotwory
- Problemy z płodnością i wrodzone wady rozwojowe

W przypadku narażenia w środowisku pracy **na ołów** i jego związki nieorganiczne, w ramach kontroli stanu zdrowia, obowiązkowy jest monitoring biologiczny obejmujący pomiar stężenia ołowiu we krwi (PbB), przeprowadzany

- zgodnie z przepisami wydanymi na podstawie art. 229 § 8 Kodeksu pracy, z zastosowaniem absorpcyjnej spektrometrii atomowej lub metody dającej równoważne wyniki.

Dopuszczalne stężenie ołowiu w materiale biologicznym dla ołowiu wynosi 50 µg Pb/100 ml krwi.

ROZPORZĄDZENIE MINISTRA ZDROWIA

z dnia 25 sierpnia 2015 r.

w sprawie sposobu **oznakowania miejsc**, rurociągów oraz **pojemników i zbiorników** służących do **przechowywania** lub zawierających substancje stwarzające zagrożenie lub mieszaniny stwarzające zagrożenie (D.U. 2015r..poz. 1368).

Rozporządzenie stanowi, iż cyt. :

Pojemniki i zbiorniki służące do przechowywania substancji lub mieszanin zaklasyfikowanych, zgodnie z przepisami rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE)....., jako stwarzające zagrożenie ze względu na

- **zagrożenie dla zdrowia lub ze względu na właściwości fizyczne oraz pojemniki i zbiorniki służące do pracy z tymi substancjami lub mieszaninami,**
- **widoczne rurociągi zawierające takie substancje lub mieszaniny lub służące do ich transportowania **oznakowuje** się piktogramami określającymi rodzaj**

zagrożenia zgodnie z załącznikiem V do rozporządzenia nr **1272/2008.**

Piktogramy, **mogą** zostać zastąpione **znakami ostrzegawczymi** określonymi w załączniku do rozporządzenia (jak wyżej).

Miejsca, w których substancje stwarzające zagrożenie lub mieszaniny stwarzające zagrożenie są **składowane w znaczących ilościach**, oznakowuje się **piktogramami** określającymi rodzaj zagrożenia zgodnie z załącznikiem V do rozporządzenia nr **1272/2008** lub znakami ostrzegawczymi określonymi w załączniku do rozporządzenia.

Magazyny, w których są składowane różnorodne substancje stwarzające zagrożenie lub mieszaniny stwarzające zagrożenie, **mogą być** oznakowane za pomocą znaku ostrzegawczego „**ogólny znak ostrzegawczy** – ostrzeżenie o niebezpieczeństwie”, określonego w załączniku do rozporządzenia.

W przypadku gdy znak ostrzegawczy lub piktogram jest słabo widoczny w naturalnym oświetleniu, należy zastosować **materiały odblaskowe**, farby fosforyzujące lub dodatkowe oświetlenie tego znaku ostrzegawczego lub piktogramu

W przypadku odstąpienia od oznakowania, wg wymogów w/w Rozporządzenia należy:

- 1) zastosować alternatywne środki bezpieczeństwa – w szczególności zapewnić **szkolenia** o zagrożeniach stwarzanych przez substancje lub mieszaniny zaklasyfikowane **zgodnie z rozporządzeniem nr 1272/2008** jako stwarzające zagrożenie ze względu na zagrożenie dla zdrowia lub ze względu na właściwości fizyczne – gwarantujące równorzędny poziom ochrony;
- 2) szczegółowo **określić procedury dotyczące używania pojemników i zbiorników**, w przypadku których **odstąpiono** od oznakowania.

PCB oraz odpady zawierające (art. 85-89)

(Urządzenia zawierające PCB)

Wątpliwości co do urządzeń – art. 161 ust. 3 ustawy POŚ

„do instalacji lub urządzeń, co do których istnieje uzasadnione podejrzenie, iż były w nich wykorzystane substancje stwarzające szczególne zagrożenie dla środowiska, stosuje się wymagania dotyczące postępowania z instalacjami lub urządzeniami, w których są lub były wykorzystane te substancje”.

- Rozporządzenie z dnia 24 kwietnia 2002 r.- traktuje o wymaganiach w zakresie wykorzystania i oczyszczania instalacji i urządzeń, w których były lub są wykorzystywane PCB, bez odnoszenia się do konkretnej listy instalacji i urządzeń (Dz. U.. 2002, nr .96, poz. 860);
- Rozporządzenie z dnia 26 września 2002 r. - wskazuje urządzenia, które należy traktować jak urządzenia, w których były lub są wykorzystywane PCB (§ 1 pkt 1) (Dz. U. 2002,nr173, poz.1416) – lista urządzeń nie jest listą zamkniętą (badania lub dokumentacja produkcji urządzenia).

Komunalne osady ściekowe(art. 96)

Komunalne osady ściekowe mogą być przekazywane do stosowania

- ❏ **władającemu powierzchnią ziemi** (bez wyszczególniania czy jest to właściciel, dzierżawca...) wyłącznie przez wytwórcę tych osadów.
- Odpowiedzialność za prawidłowe stosowanie komunalnych osadów ściekowych spoczywa na **wytwórcy tych osadów**.
- Zakazuje się nawadniania komunalnych osadów ściekowych poddanych uprzednio procesowi osuszania.
- Przed stosowaniem komunalne osady ściekowe oraz grunty, na których osady te mają być stosowane, poddaje się badaniom, przez **wytwórcę** komunalnych osadów ściekowych.
- ❏ Wytwórca komunalnych osadów ściekowych stosowanych w np. rolnictwie, do uprawy roślin przeznaczonych produkcja kompostu, do uprawy roślin nieprzeznaczonych do spożycia, powiadamia **wojewódzkiego inspektora ochrony środowiska**

o zamiarze przekazania tych osadów władającemu powierzchnią ziemi, na której te osady mają być stosowane, na co najmniej **7 dni przed przekazaniem**

- Władający powierzchnią ziemi, na której komunalne osady ściekowe mają być stosowane w celach, o których mowa wyżej, jest **zwolniony** z obowiązku uzyskania **zezwolenia na przetwarzanie odpadów lub obowiązku wpisu do rejestru.**

Ewidencja odpadów

art. 70 ust. pkt 1 stanowi, iż:

- dla komunalnych osadów ściekowych stosowanych w rolnictwie..., do upraw roślin przeznaczonych do produkcji kompostu, do uprawy roślin nieprzeznaczonych do spożycia i do produkcji pasz, do rekultywacji terenów, w tym gruntów na cele rolne, przy dostosowaniu gruntów do określonych potrzeb wynikających z planów gospodarki odpadami, planów zagospodarowania przestrzennego lub decyzji o warunkach zabudowy i zagospodarowania terenu – **wytwórca tych osadów prowadzi kartę ewidencji komunalnych osadów ściekowych;**

Ważne !

Od 1 stycznia 2016 r. obowiązuje zakaz deponowania na składowiskach odpadów wysokokalorycznych.

Dotyczy on również wszystkich odpadów powstających podczas mechanicznego oczyszczania ścieków.

Obowiązująca

hierarchia sposobów postępowania z odpadami.

W zakresie gospodarowania odpadami, **(w tym również na budowie)**, ustawa zobowiązuje do planowania, projektowania (jak wyżej) i postępowania z odpadami z uwzględnieniem następującej hierarchii:

1. zapobieganie powstawaniu odpadów,
2. przygotowywanie do ponownego użycia,
3. recykling,
4. inne procesy odzysku,
5. unieszkodliwianie

oraz z uwzględnieniem **zasady bliskości** tj. przetwarzania odpadów **w miejscu ich powstania**.

REASUMUJĄC !

Odpady, których powstaniu **nie udało się zapobiec**, posiadacz odpadów w pierwszej kolejności jest obowiązany **poddać odzyskowi**.

Odzysk polega w pierwszej kolejności **na przygotowaniu** odpadów przez ich posiadacza **do ponownego użycia** lub poddaniu **recyklingowi**, a jeśli nie jest to możliwe z przyczyn technologicznych lub nie jest uzasadnione z przyczyn ekologicznych lub ekonomicznych – **poddaniu innym procesom o odzysku**.

Niewyczerpujący wykaz **procesów odzysku określa załącznik nr 1 do ustawy**.

Ważne !

Wg. **art.222** Ustawy o odpadach – określone w dotychczasowych przepisach procesy odzysku R14 i R15 stają się odpowiednio procesami odzysku R 3. R 5 R 11, R12, określonymi w zał. nr1 do niniejszej ustawy.

Odpady, których poddanie odzyskowi nie było możliwe z w/w przyczyn, posiadacz odpadów **jest obowiązany unieszkodliwić**.

Unieszkodliwianiu poddaje się tylko te odpady, z których uprzednio wysegregowano odpady **nadające się do odzysku**.

Zasada bliskości

Odpady, które **nie mogą** być przetworzone w miejscu ich powstania, **przekazuje się**, uwzględniając hierarchię sposobów postępowania z odpadami oraz najlepszą **dostępną technikę**, o której mowa w art. 207 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. – Prawo ochrony środowiska, lub technologię, o której mowa w art. 143 tej ustawy, **do najbliższej położonych** miejsc, w których mogą być przetworzone.

Zakazuje się **przetwarzania**:

1) zmieszanych odpadów komunalnych,

pozostałości z sortowania odpadów komunalnych oraz pozostałości z procesu mechaniczno-biologicznego przetwarzania odpadów komunalnych, o ile są przeznaczone do składowania,

3) odpadów zielonych

– poza obszarem regionu gospodarki odpadami komunalnymi, na którym zostały wytworzone.

Zakazuje się **przywozu na obszar Regionu** gospodarki odpadami komunalnymi, odpadów, o których mowa wyżej **wytworzonych poza obszarem tego regionu**

Katalog odpadów

Obowiązujący od **01.2015r.**

Katalog odpadów wyszczególniony jest w Rozporządzeniu Ministra Środowiska z dnia 09 grudnia 2014r. w sprawie katalogu odpadów (Dz. U. z 2014r.,poz.1923).

Wg. rozporządzenia **odpady klasyfikuje** się przez ich zaliczenie do odpowiedniej **grupy**, podgrupy i rodzaje odpadów uwzględniając:

- 1). **źródło** ich powstawania (tak jak poprzednio - 20 grup)
- 2). **właściwości** powodujące, że odpady są odpadami niebezpiecznymi, określone w **załączniku nr 3** do ustawy o odpadach,
- 3). **składniki odpadów** stężeń substancji może powodować, że odpady są odpadami niebezpiecznymi (wyszczególnione w **zał. nr 4** ustawy o odpadach).

Odpady budowlane zostały sklasyfikowane (jak poprzednio) – do grupy **17**

ZMIANY W KATALOGU

- Dodano trzy **(3) rodzaje odpadów**:
 - 01.03.10* - Czerwony szlam powstający przy produkcji tlenku glinu zawierający substancje stwarzające zagrożenie inny niż odpady wymienione w 01 03 07
 - 16 03 07*- Rtęć metaliczna
 - 19 03 08*- Częściowo stabilizowana rtęć
- Zmieniono nazwę **grupy** odpadów: **02**(odpady z rolnictwa, ogrodnictwa ..) , **18**(medyczne i weterynaryjne (z wyłączeniem odpadów kuchennych i restauracyjnych niezwiązanych z opieką zdrowotną lub weterynaryjną).
- Zmieniono nazwę **podgrupy** odpadów: tj. :
- **02.01**(odpady z rolnictwa, ogrodnictwa (było sadownictwa)...),
- **10 12** – odpady z produkcji wyrobów z ceramiki budowlanej, szlachetnej i ogniotrwałej(wyrobów ceramicznych,cegieł,płytek i **produktów budowlanych** (było konstrukcyjnych),
- **17 03**, - mieszanki bitumiczne, smoła i produkty smołowe (było- odpady asfaltów,smół, i produktów smołowych),

- **17 06** ,- Materiały izolacyjne oraz materiały budowlane zawierające azbest (było- materiały izolacyjne oraz materiały konstrukcyjne zawierające azbest),
- **17 08**, - Materiały budowlane zawierające gips(było - materiały konstrukcyjne zawierające gips),

18 01 - odpady z opieki okołoporodowej, diagnozowania, leczenia i profilaktyki medycznej(było: odpady z diagnozowania, leczenia i profilaktyki medycznej),

18 02 (odpady z badań, diagnozowania, leczenia i profilaktyki weterynaryjnej).

- **Zmieniono** nazwę **rodzajów** odpadów: 01 03 09, 06 08 02*, 10 05 10*, 10 05 11, 10 06 02, 10 07 02, 10 08 10*, 10 08 11, 15 01 10*, **17 03 01*** odpady bitumiczne zawierające smołę,(było - asfalt zawierający smołę); **17 03 02** mieszanki bitumiczne inne niż wymienione w **17 03 01** (było - asfalt inny niż wymieniony w 17 03 01) , **17 06 05*** materiały budowlane zawierające asfalt (było - materiały konstrukcyjne zawierające asfalt) , **17 08 01*** materiały budowlane zawierające gips zanieczyszczone substancjami niebezpiecznymi (było - materiały konstrukcyjnegips), **17 08 02**, materiały budowlane zawierające gips inne niż wymienione w 1708 01* (było - materiały konstrukcyjne zawierając gips.....niż w 17 08 01*), 18 01 04, 19 03 04*, 20 01 41.

- **Pojawia się określenie odpadów lustrzanych** w „**Katalogu odpadów**”, stwierdzając, iż:

„w przypadku odpadów, którym można przypisać zarówno kody odpadów niebezpiecznych, jak i odpadów innych niż niebezpieczne (**tzw. kody lustrzane ***), **stosuje się określone** zasady (wyszczególnione w 5 punktach).

Odpady lustrzane to np:

15 01 01 – Opakowania z papieru i tektury

15 01 10* – Opakowania zawierające pozostałości substancji niebezpiecznych lub nimi zanieczyszczone.

20 01 37* – Drewno zawierające substancje niebezpieczne

20 01 38 – Drewno inne niż wymienione w 20 01 37.

Przykład klasyfikacji odpadów

- **Plastikowe opakowanie i tworzywo sztuczne** może być sklasyfikowane jako :
 - 07 02 13-** odpady z tworzyw sztucznych (odpady powstałe przy produkcji opakowań),
 - 15 01 02-** opakowania z tworzyw sztucznych (odpad wyrzucony do pojemnika typu dzwon tj. zbierane selektywnie lub jako zmieszane odpady opakowaniowe),
 - 20 03 01 -** niesegregowane zmieszane odpady komunalne (odpad został wcześniej wrzucony do kosza ze śmieciami),
 - 19 12 04 -** tworzywa sztuczne i guma (odpady np.. z sortowania, odpad został odsortowany ze strumienia odpadów komunalnych),
 - 15 01 10* - opakowanie** zawierające substancje niebezpieczne lub nimi zanieczyszczone,
 - 16 01 19 -** tworzywa sztuczne (odpad z motoryzacji - demontaż elementów z pojazdu),
 - 17 02 03-** tworzywa sztuczne (**z budowy i remontów i demontażu obiektów budowlanych** oraz infrastruktury drogowej np. elektryczne wyposażenie z tworzyw sztucznych).

- **Klasyfikacja odpadów z tłucznia i ziemi.**

Wg. Katalogu - należą do tzw. **odpadów lustrzanych** :

17 05 07* - tłuczeń torowy (kruszywo)zawierający substancje niebezpieczne,

17 05 08 - tłuczeń torowy (kruszywo) inny niż wymieniony w 17 05 07,

- **Klasyfikacja odpadów z modernizacji linii kolejowej**

17 02 04* odpady z drewna, szkła i tworzyw sztucznych zawierające lub zanieczyszczone substancjami niebezpiecznymi (podkłady kolejowe),

Zmiana klasyfikacji – Rozporządzenie z 23 09. 2016r. (Dz.U 2016 poz.1601)w sprawie szczegółowych warunków uznania odpadów niebezpiecznych za odpady inne niż niebezpieczne – Decyzja Marszałka zmieniająca klasyfikację na kod:

17 02 01 – drewno

(Wytyczne UE dot. klasyfikacji odpadów budowlanych)

Rozporządzenie w sprawie odzysku odpadów, które mogą być wykorzystywane **poza instalacjami i urządzeniami**

(Dz. U. z 2015r. Poz. 796 ;obowiązujące od 27 czerwca 2015r).

Uwzględnia ono te same procesy odzysku co poprzednie Rozporządzenie z 2006r., ale **zmieniono w nim klasyfikacje procesów odzysku tj. dotychczasowe :**

R14 – inne działania polegające na wykorzystywaniu odpadów w całości lub części, i **R-15** – przetwarzanie odpadów, w celu ich **przygotowania** do odzysku, w tym do recyklingu,

- Zostały przekwalifikowane odpowiednio na procesy:

R 3 - recykling lub odzysk substancji organicznych, które nie są stosowane jako rozpuszczalniki(w tym kompostownie i inne biologiczne procesy przekształcania) **;

R 5 – recykling lub odzysk innych materiałów nieorganicznych(***);

R11 - wykorzystywanie odpadów uzyskanych w wyniku któregokolwiek z procesów wymienionych w pozycji R1- R10;

R 12 – wymiana odpadów w celu poddania ich któremukolwiek z procesów wymienionych w pozycji R1- R11 (****).

Wg. objaśnień do **Zał. nr 1** :

** - pozycja obejmuje również zgazowanie, i pirolizę z wykorzystaniem tych składników jako odczynników chemicznych,

***- pozycja obejmuje oczyszczanie gruntu prowadzące do odzysku gruntu i **recykling nieorganicznych materiałów budowlanych**.

**** - Jeżeli nie istnieje inny właściwy **kod R** , może to obejmować procesy wstępne **poprzedzające przetwarzanie wstępne odpadów**, jak np.. demontaż, sortowanie, kruszenia, zagęszczanie, granulację, suszenie, rozdrabnianie, kondycjonowanie, przepakowywanie, separację, tworzenie mieszanek lub mieszanie przed poddaniem któremukolwiek z procesów wymienionych w poz. R1-R11

Do listy odpadów w Rozporządzeniu ,które mogą być wykorzystywane poza instalacjami i urządzeniami zostały **dopisane nowe odpady o kodach poprzedzonych literami „Ex”** tj. np:

- **Ex 17 01 81** – odpady z remontów i przebudowy dróg w postaci betonu, gruzu betonowego i ceglanego, odpady ceramiczne oraz gleba i ziemia w tym kamienie,
- **Ex 17 05 06** – urobek z pogłębiania rzek górskich inny niż wymieniony w w 17 05 05*,
- 17 05 08 – tłuczeń torowy (kruszywo) inny niż wymieniony w 17 05 07,
- **Ex 18 01 81** – zużyte kąpiele lecznicze aktywne biologicznie inne niż wymienione w 18 01 80-81* (borowina pozabiegowa).

Odpady o w/w kodzie tj. **ex 18 01 81 mogą być** np. stosowane **wyłącznie** do wypełniania wyrobisk po wydobyciu torfu.

Jest też warunek, że odpady o kodach : **ex 01 04 81** (odpady z flotacyjnego wzbogacania węgla inne niż wymienione 01 04 80* i **ex 06 03 99** (inne niewymienione odpady) mogą być stosowane **wyłącznie** w przypadku, gdy **nie zawierają** części palnych.

Ponadto do listy odpadów **dopuszczonych do utwardzania** powierzchni terenów **dopisano** odpady o kodach :

- **Ex 17 01 81** – odpady z remontów i przebudowy dróg,
- **17 05 04** – gleba i ziemia, w tym kamienie, inne niż wymienione w 17 05 03*,
- **Ex 17 05 06** – urobek z pogłębienia rzek górskich inny niż wymieniony w 17 05 05*

Do listy odpadów dopuszczonych do wykorzystania w podziemnych technikach górniczych **dopisane** zostały odpady o kodzie 10 01 03 – popioły lotne z torfu i węgla i **ex 19 08 99** – osady z osadników wód kopalnianych, osady z osadników lub zbiorników wód opadowych i roztopowych.

Dopisano również w w/w rozporządzeniu odpady kodach **ex 15 01 09** – opakowania z tekstyliów w postaci **plótna** oraz uzupełniono **sposób ich odzysku** o wykonywanie elementów **dekoracji**.

Dopuszcza się spalanie zgromadzonych pozostałości roślinnych poza instalacjami i urządzeniami, chyba że są one objęte obowiązkiem selektywnego zbierania (art. 29 ust. 7 ustawy o odpadach)

Ze względu na ochronę środowiska i zdrowia ludzi **usunięto np. możliwość** wykonywania **drobnych napraw i konserwacji** z wykorzystaniem odpadów niebezpiecznych o kodach:

17 04 09*- odpady metali zanieczyszczone substancjami niebezpiecznymi i

17 0 10* - kable zawierające ropę naftową , smołę i inne substancje niebezpieczne.

Natomiast można wykonywać drobne naprawy i konserwację odpadami o kodzie:

Ex 07 02 99- odpady gumowe. Zostały one dopuszczone do wykonywania odbojników, zgarniaczy, wykładzin, eliminacji (kompensacji) drgań emitowanych przez urządzenia.

Można też wykorzystywać odpady o kodzie **16 01 03** -zużyte opony poprzez umożliwienie ich wykorzystania np.. na placach zabaw, boiskach, w ogródkach , do zabezpieczania pryzm kiszonkowych.

Dopuszczono odpady np. o kodzie **ex 19 01 12** - żużle paleniskowe inne niż wymienione w 19 01 11* do wykorzystywania do **podbudowy dróg i autostrad przy spełnieniu określonych kryteriów.**

I.td.

Rekultywacja terenu ziemią o kodzie 17 05 04

- **Odpad ziemi o kodzie 17 05 04 wymieniony jest w rozporządzeniu jako dopuszczony m.in. do:**
- wypełniania terenów niekorzystnie przekształconych (takich jak zapadliska, nieeksploatowane odkrywkowe wyrobiska lub wyeksploatowane części tych wyrobisk) pod warunkiem, że:
 - 1) planowane działanie jest określone w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego albo w studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy albo jest zgodne z decyzją o warunkach zabudowy i zagospodarowania terenu, albo jest określone w decyzji w sprawie rekultywacji i zagospodarowania gruntów rolnych lub leśnych na podstawie ustawy.
 - 2) planowane działanie nie spowoduje bezpośredniego zagrożenia szkodą w środowisku lub szkody w środowisku w rozumieniu przepisów ustawy (o zapobieganiu szkodom w środowisku);
 - 3) wypełnianie odpadami prowadzi się do rzędnych przyległych terenów nieprzekształconych z zastrzeżeniem, że warstwę powierzchniową o grubości od 1 do 1,5 m należy formować w sposób zapewniający jej funkcję glebotwórczą lub w sposób odpowiadający docelowemu przeznaczeniu terenu.

Uwaga – patrz art. 2 pkt. 3 ustawy o odpadach

- Bezwzględnie jednak trzeba uwzględnić **dopuszczalne zawartości w ziemi substancji powodujących ryzyko, które zastępują dotychczasowe standardy jakości gleby i ziemi, a określone są w rozporządzeniu** (Dz. U. Poz. 1395 -Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 1 września 2016 r. w sprawie sposobu prowadzenia oceny zanieczyszczenia powierzchni ziemi) wydanym na podstawie art. 101a ust. 5 POŚ, gdyż art. 101r POŚ stanowi:

„Zabrania się używania do prac ziemnych gleby lub ziemi, w tym używanych do tych prac osadów pochodzących z dna zbiorników powierzchniowych wód stojących lub wód płynących, jeżeli jest przekroczona w nich dopuszczalna zawartość substancji powodującej ryzyko, określona w przepisach wydanych na podstawie art. 101a ust. 5, dla gruntów występujących w miejscu użycia tej gleby lub ziemi”

- Dodatkowo – decyzja o rekultywacji

EWIDENCJA ODPADÓW

Posiadacz odpadów jest obowiązany do prowadzenia na bieżąco **ilościowej i jakościowej** ewidencji odpadów (art. 66-72)

Posiadacz odpadów prowadzi **kartę ewidencji** odpadów dla **każdego rodzaju odpadów oddzielnie** (art. 70).

Ewidencję prowadzi się zgodnie z przyjętym **katalogiem odpadów**.

Ewidencję należy prowadzić z zastosowaniem następujących

Dokumentów

- w przypadku **posiadaczy** odpadów:

- a) **karty przekazania odpadów,**

- b) **karty ewidencji odpadów,**

- **szczególnych sytuacjach**

- c) karty ewidencji komunalnych osadów ściekowych (wytwórca osadów),

- d) karty ewidencji zużytego sprzętu elektrycznego i elektronicznego(zakład przetwarzania w rozumieniu ustawy o zużyтым sprzęcie),

- e) karty ewidencji pojazdów wycofanych z eksploatacji (stacje demontażu i punkt zbierania pojazdów);

- **karty ewidencji odpadów niebezpiecznych** - w przypadku **sprzedawcy** odpadów i pośrednika w obrocie odpadami, nie będących posiadaczami z mocy ustawy.

Ważne !

Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 12 grudnia 2014r. w sprawie wzorów dokumentów stosowanych na potrzeby ewidencji odpadów(Dz. U. 2014,poz. 1973).

Od 2015r. ewidencję odpadów prowadzi się zgodnie z przepisami ustawy o odpadach z dnia 14 grudnia 2012r.

Obowiązek prowadzenia ewidencji odpadów **nie dotyczy:**

1). wytwórców :

- odpadów komunalnych,

- odpadów w postaci pojazdów wycofanych z eksploatacji, jeżeli pojazdy te zostały przekazane do przedsiębiorcy prowadzącego stację demontażu lub przedsiębiorcy prowadzącego punkt zbierania pojazdów;

nie dotyczy również :

2) osób fizycznych i jednostek organizacyjnych niebędących przedsiębiorcami,

wykorzystujących odpady **na potrzeby własne**, zgodnie z art. 27 ust. 8 (tj. osoba fizyczna i jednostka organizacyjna niebędące przedsiębiorcami mogą oddać odzyskowi tylko takie rodzaje odpadów, za pomocą takich metod odzysku, określonych w przepisach i w takich ilościach , które mogą bezpiecznie wykorzystać na potrzeby własne) ;

3) podmiotów, o których mowa w art. **45 ust. 1 pkt 1** (tj. podmiot prowadzący działalność inną niż działalność gospodarcza w zakresie gospodarowania odpadami, który zbiera odpady opakowaniowe i odpady w postaci zużytych artykułów konsumpcyjnych, w tym zbieranie leków i opakowań po lekach przez apteki, sklepy, szkoły, placówki oświatowo-wychowawcze, urzędy.....**tj. nieprofesjonalna działalność w zakresie zbierania odpadów.) ;**

4) rodzajów odpadów lub ilości odpadów określonych w przepisach wydanych na podstawie ust. 5 (dot. **odpadów dla których nie ma obowiązku prowadzenia ewidencji**).

Rodzaje i ilości odpadów dla których nie ma obowiązku prowadzenia ewidencji odpadów

Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 12 grudnia 2014 ,
w sprawie rodzajów odpadów lub ich ilości, dla których nie ma obowiązku
prowadzenia ewidencji odpadów....Obowiązuje 01.10.2015r. - aktualnie Dz. U.
z 2014r.poz.1974 , Tekst jednolity **Dz. U. z 2015r. Poz.1431.).**

RODZAJE ODPADÓW I ILOŚĆ ODPADÓW, DLA KTÓRYCH NIE MA OBOWIĄZKU PROWADZENIA EWIDENCJI ODPADÓW [Mg]/rok

- 1) Odpadowa masa roślinna; kod: 02 01 03 - bez ograniczeń
- 2) Odchody zwierzęce; kod: 02 01 06 - bez ograniczeń
- 3) Odpady kory i korka; kod: 03 01 01 - **do 10** [Mg]/rok
- 4) Trociny, wióry, ścinki, drewno, płyta wiórowa i fornir inne niż wymienione w 03 01 04*; kod: 03 01 05 - **do 10**[Mg]/rok
- 5) Odpadowy toner drukarski inny niż wymieniony w 08 03 17* ;kod: 08 03 18 - **do 01** [Mg]/rok
- 6) Sorbenty, materiały filtracyjne, tkaniny do wycierania (np. szmaty, ścierki) i ubrania ochronne inne niż wymienione w 15 02 02 * ; kod: 15 02 03 - **do 0,1** [Mg]/rok
- 7) Zużyte urządzenia inne niż wymienione w 16 02 09* do 16 02 13* ; kod: **16 02 14 – 0,005** [Mg]/rok
- 8) Elementy usunięte ze zużytych urządzeń inne niż wymienione w 16 02 15* ; kod: **16 02 16 - 0,005** [Mg]/rok

- 9) Baterie alkaliczne (z wyłączeniem 16 06 03*); kod: **16 06 04- 0,005** [Mg]/rok
- 10) Inne baterie i akumulatory **16 06 05 - 0,005** [Mg]/rok
- 11) Odpady betonu oraz gruz betonowy z rozbiórek i remontów, kod: **17 01 01 - do 5** [Mg]/rok
- 12) Gruz ceglany, kod: **17 01 02 - do 5** [Mg]/rok
- 13) Odpady innych materiałów ceramicznych i elementów wyposażenia, kod: **17 01 03 - do 5** [Mg]/rok
- 14) Drewno, kod: **17 02 01 - do 5** [Mg]/rok
- 15) Szkło, kod: **17 02 02 - do 5** [Mg]/rok
- 16) Tworzywa sztuczne, kod: **17 02 03 - do 5** [Mg]/rok
- 17) Gleba i ziemia, w tym kamienie, inne niż wymienione w 17 05 03*, kod: **17 05 04 - do 5** [Mg]/rok
- 18) Materiały budowlane zawierające gips inne niż wymienione w 17 08 01*, kod: **17 08 02 - do 5** [Mg]/rok

REASUMUJĄC

Dokonano następujących zmian:

- Zwolnienie nie obejmuje już odpadów o kodach:
16 02 13*- zużyte urządzenia zawierające niebezpieczne elementy inne niż wymienione w 16 02 09* do 16 02 12*
13 02 08* - inne oleje silnikowe , przekładniowe, smarowe.
- Dodano odpady inne niż niebezpieczne o kodach:
16 02 14, 16 02 16, 16 06 04, 16 06 05

Uproszczona ewidencja odpadów

Uproszczoną ewidencję odpadów z zastosowaniem jedynie **karty przekazania odpadów mogą** prowadzić (art. 71 ustawy):

1) podmioty, które:

a) **wytwarzają odpady niebezpieczne** w ilości **do 100 kg rocznie,**

b) wytwarzają **odpady inne niż niebezpieczne,** niebędące odpadami komunalnymi, w ilości **do 5 ton rocznie;**

2) **transportujący** odpady wykonujący **wyłącznie** usługę transportu odpadów;

3) władający powierzchnią ziemi, na której **komunalne osady ściekowe** są stosowane w celach odzysku (np. w rolnictwie przy uprawie roślin, przeznaczonych do produkcji kompostu, nieprzeznaczonych do spożycia i do produkcji pasz, do rekultywacji gruntów na cele rolne.....),

Uwaga !

Prowadzenie **uproszczonej ewidencji** odpadów **nie zwalnia** przedsiębiorcy od sporządzenia zbiorczego zestawienia danych o odpadach.

Karta przekazania odpadów

Kartę przekazania odpadów sporządza **posiadacz odpadów**, który przekazuje odpady.

Kartę przekazania odpadów sporządza się w odpowiedniej liczbie egzemplarzy – **po jednym** dla każdego z posiadaczy odpadów, **który przejmuje odpady**.

Posiadacz odpadów, który **przejmuje** odpady od innego posiadacza, jest obowiązany potwierdzić przejęcie odpadów na **karcie przekazania** odpadów **wypełnionej przez posiadacza**, który przekazuje te odpady, niezwłocznie po jej otrzymaniu.

Prowadzący działalność **wyłącznie** w zakresie **transportu** jest obowiązany do **poświadczenia** na karcie przekazania wykonanie tej **usługi**.

Wymagania dotyczące karty przekazania odpadów

Dopuszcza się niesporządzanie karty przekazania odpadów, jeżeli jeden z posiadaczy odpadów **nie jest** objęty obowiązkiem prowadzenia ewidencji Odpadów.

Dopuszcza się sporządzanie **zbiorczej karty** przekazania odpadów, obejmującej odpady **danego rodzaju** przekazywane łącznie w okresie miesiąca kalendarzowego, za pośrednictwem **tego samego transportującego** odpady wykonującego usługę transportu odpadów temu samemu posiadaczowi odpadów.

Zbiorczą kartę przekazania odpadów sporządza się niezwłocznie po zakończeniu miesiąca, którego dotyczy.

Zbiorcze zestawienie o odpadach

Na podstawie art. 237a ustawy podmioty :

- wytwórca odpadów
- podmiot gospodarujący odpadami w zakresie zbierania i przetwarzania odpadów(z wyłączeniem odbierania odpadów)
- podmiot prowadzący działalność polegającą na wydobywaniu odpadów ze składowiska lub ze zwałowiska odpadów

Obowiązane są do sporządzania i składania

zbiorczego zestawienia danych o odpadach.

Uwaga !

Za rok 2015 i 2016 -stosuje się przepisy dotychczasowe

Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 08 grudnia 2010r. w sprawie zakresu informacji oraz wzorów formularzy służących do sporządzania przekazywania zbiorczych zestawień danych (Dz. U. z 2010r., Nr 249, poz.1674) .

Ogólne zasady magazynowania odpadów

Magazynowanie odpadów

- **jest to czasowe przechowywanie** odpadów obejmujące:
 - **wstępne** magazynowanie odpadów **przez ich wytwórcę**(na stanowiskach pracy),
 - **tymczasowe** magazynowanie odpadów przez prowadzącego **zbieranie** odpadów,
 - magazynowane odpadów przez **prowadzącego przetwarzanie** odpadów.

Wg. art. 25 - magazynowanie odpadów musi się odbywać zgodnie z wymaganiami w zakresie ochrony środowiska oraz bezpieczeństwa życia i zdrowia ludzi, w szczególności w **sposób uwzględniający właściwości chemiczne i fizyczne odpadów, w tym stan skupienia, oraz zagrożenia, które mogą powodować te odpady, w tym** zgodnie z wymaganiami określonymi w przepisach wydanych na podstawie ust. 7 (brak).

Ustawa nie precyzuje rodzajów, zasad ani odległości miejsc

magazynowania odpadów od sąsiedztwa (ale patrz art. 16- ochrona środowiska, życia i zdrowia)

Magazynowanie odpadów jest prowadzone **wyłącznie** w ramach **wytwarzania, zbierania lub przetwarzania odpadów (patrz definicje).**

W **decyzji** na **wytwarzanie, zbieranie, przetwarzanie odpadów** i w pozwoleniu zintegrowanym, **musi być** określone miejsce i sposób magazynowania oraz rodzaj magazynowanych odpadów (patrz **dokumentacja tekstowa** i graficzna związana z budową lub remontami – **Plan gospodarki odpadami**) .

Brak wymogu uzyskiwania **osobnej decyzji** na magazynowanie odpadów.

Magazynowanie odpadów odbywa się na terenie, do którego posiadacz odpadów ma **tytuł prawny (nie ma zwolnienia - art. 25 ust.2)**.

Odpady, z wyjątkiem przeznaczonych **do składowania**, mogą być magazynowane, jeżeli konieczność magazynowania **wynika z procesów technologicznych lub organizacyjnych i nie przekracza terminów** uzasadnionych zastosowaniem tych procesów, **nie dłużej** jednak niż przez **3 lata**.

Odpady przeznaczone **do składowania** mogą być magazynowane wyłącznie w celu zebrania odpowiedniej ilości tych odpadów do transportu na składowisko odpadów, nie dłużej jednak niż **przez rok**.

Okresy magazynowania są liczone **łącznie** dla wszystkich kolejnych posiadaczy odpadów.

Posiadacz odpadów jest obowiązany do **niezwłocznego usunięcia** odpadów z miejsca **nieprzeznaczonego** do ich składowania lub

Magazynowania.

Usuwanie odpadów z miejsca nieprzeznaczonego do ich składowania lub magazynowania

W przypadku nieusunięcia odpadów z miejsca jak wyżej wójt, burmistrz lub prezydent miasta, w drodze **decyzji** wydawanej z urzędu, nakazuje

posiadaczowi odpadów usunięcie odpadów z miejsca nieprzeznaczonego do ich składowania lub magazynowania, z **wyjątkiem gdy obowiązek usunięcia odpadów jest skutkiem** wydania decyzji o cofnięciu decyzji związanej z gospodarką odpadami.

Jeżeli posiadacz odpadów nie posiada tytułu prawnego do nieruchomości, z której jest obowiązany usunąć odpady, **władający powierzchnią ziemi jest** obowiązany umożliwić **posiadaczowi odpadów** usunięcie odpadów z tej nieruchomości, a w przypadku wykonania zastępczego decyzji – organowi Egzekucyjnemu.

Magazynowanie odpadów powyżej terminów dozwolonych - traktowane jest jako **składowanie odpadów** **bez wymaganej decyzji** zatwierdzającej instrukcję prowadzenia składowiska, z zastrzeżeniem ust. 3 (**art. 293 ust. 2 POŚ**).

Za składowanie odpadów w miejscu na ten cel nieprzeznaczonym (**art. 293** ust.3 ust. **POŚ**) podmiot korzystający ze środowiska ponosi za każdą dobę takiego składowania **opłatę podwyższoną** (na konto urzędu marszałkowskiego) w wysokości **0,7** jednostkowej stawki opłaty **jak za** umieszczenie odpadów na składowisku odpadów.

Za naruszenie **warunków decyzji** (**art.298** ust.1 pkt.4 - **POŚ**)zatwierdzającej **instrukcje prowadzenia składowiska odpadów lub decyzji** określającej **miejsce i sposób** magazynowania odpadów, wymaganych przepisami ustawy o odpadach, co do rodzaju i sposobów składowania lub magazynowania—**administracyjna kara** pieniężna (**309** ustawy **POŚ**).

Stanowi on (art. 309), iż za magazynowanie odpadów z naruszeniem **decyzji** określającej miejsce i sposób magazynowania odpadów wymierza się karę w wysokości 0,1 jednostkowej stawki opłaty za umieszczenie odpadów na składowisku za każdą dobę składowania.

MAGAZYNOWANIE a SKŁADOWANIE ODPADÓW

Wg art. 103 ust. 1 ustawy o odpadach – odpady składowe się wyłącznie:

- 1) na składowisku odpadów;
- 2) w podziemnym składowisku odpadów, o którym mowa w ustawie z dnia 9 czerwca 2011 r. – Prawo geologiczne i górnicze;
- 3) w obiekcie unieszkodliwiania odpadów wydobywczych, o którym mowa w ustawie z dnia 10 lipca 2008 r. o odpadach wydobywczych.

Wybrane rodzaje odpadów i ich magazynowanie.

Dotyczy to :

- oleji odpadowych,
- odpadów powstałych w wyniku termicznego przekształcania odpadów
- zużytego sprzętu elektrycznego i elektronicznego(art.34,43),
- komunalnych osadów ściekowych(w celach wynikających z art.96- tylko 1 dzień),
- odpadów wydobywczych(6 miesięcy, 1 rok lub 3 lata),
- zużytych baterii i akumulatorów (art.12,13,14; 1 rok- łącznie przez wszystkich posiadaczy tych odpadów),
- odpadów medycznych i weterynaryjnych(30 dni lub max 72 godz),
- odpadów zawierających **azbest**(izolowanie i oznaczenie miejsca,pakowanie i tymczasowe magazynowanie),
- odpadów z demontażu pojazdów.

Przekazywanie odpadów i przenoszenie odpowiedzialności za gospodarowanie odpadami.

Wytwórca odpadów jest obowiązany do gospodarowania wytworzonymi przez siebie odpadami.

Wytwórca odpadów lub inny posiadacz odpadów **może zlecić** wykonanie obowiązku gospodarowania odpadami wyłącznie podmiotom, które posiadają:

1) zezwolenie na **zbieranie odpadów** lub **zezwolenie na przetwarzanie** odpadów,

lub

2) koncesję na podziemne składowanie odpadów, **pozwolenie zintegrowane**, decyzję zatwierdzającą program gospodarowania odpadami wydobywczymi, zezwolenie na prowadzenie obiektu unieszkodliwiania odpadów

wydobywczych **lub wpis do rejestru działalności regulowanej w zakresie**

odbierania odpadów komunalnych od właścicieli nieruchomości – na podstawie odrębnych przepisów,

lub

3) wpis do rejestru w zakresie, o którym mowa w art. 50 ust. 1 pkt 5

– chyba że **działalność taka nie wymaga** uzyskania decyzji lub wpisu do rejestru.

Ważne !

Jeżeli wytwórca odpadów lub inny posiadacz odpadów **przekazuje odpady**

następnemu posiadaczowi odpadów, który posiada **decyzję jak wyżej** albo

posiada **wpis do rejestru** w zakresie, o którym mowa w art. 50 ust. 1 pkt 5

lit. a (posiadacza prowadzącego przetwarzanie odpadów zwolnionych z obowiązku uzyskania zezwolenia przetwarzanie z wyj. art. 45ust1pkt2i3),

odpowiedzialność za gospodarowanie odpadami, z chwilą ich przekazania,

przechodzi **na tego następnego posiadacza** odpadów.

Posiadacza odpadów, który **przekazał odpady transportującemu odpady, nie zwalnia się z odpowiedzialności** za zbieranie lub przetwarzanie odpadów, **do czasu przejęcia odpowiedzialności przez następnego** posiadacza odpadów, który posiada **decyzję** na zbieranie lub przetwarzanie albo posiada wpis do rejestru w zakresie, o którym mowa w art. 50 ust. 1 pkt 5 lit. a((posiadacza prowadzącego przetwarzanie odpadów zwolnionych z obowiązku uzyskania zezwolenia przetwarzanie z wyj. art. 45ust1pkt2i3).

Sprzedawca odpadów oraz pośrednik w obrocie odpadami nie przejmują **odpowiedzialności** za gospodarowanie odpadami, jeżeli nie są posiadaczami tych odpadów.

Osoba fizyczna i jednostka organizacyjna niebędące przedsiębiorcami mogą **poddawać odzyskowi tylko takie rodzaje** odpadów, za pomocą takich metod odzysku, określonych w przepisach , i **w takich ilościach**, które mogą bezpiecznie wykorzystać na potrzeby własne.

Posiadacz odpadów może przekazywać osobie fizycznej lub jednostce organizacyjnej niebędącym przedsiębiorcami określone rodzaje odpadów, do wykorzystania na potrzeby własne za pomocą dopuszczalnych metod Odzysku, zgodnie z wymaganiami określonymi w przepisach.

Uwaga ogólna !

W przypadku korzystania przez wytwórców odpadów ze wspólnego lokalu **dopuszcza się przeniesienie odpowiedzialności** za wytworzone odpady na rzecz jednego z nich lub na **rzecz wynajmującego lokal**, jeżeli podmiot ten zapewni postępowanie z przyjętymi odpadami w sposób zgodny z ustawą o Odpadach (pod warunkiem zawarcia umowy w formie pisemnej).

Zbieranie i transport odpadów

Odpady muszą być zbierane w sposób **selektywny**.

Zakazuje się zbierania **poza miejscem wytwarzania**:

- 1) pozostałości z sortowania odpadów komunalnych, o ile są przeznaczone do składowania;
- 2) komunalnych osadów ściekowych;
- 3) zakaźnych odpadów medycznych;
- 4) zakaźnych odpadów weterynaryjnych;
- 5) zmieszanych odpadów komunalnych;
- 6) odpadów zielonych

Transport odpadów musi się odbywać się zgodnie z wymaganiami w zakresie ochrony środowiska oraz bezpieczeństwa życia i zdrowia ludzi, w szczególności **w sposób uwzględniający właściwości chemiczne i fizyczne odpadów, w tym** stan skupienia, oraz zagrożenia, które mogą powodować odpady, w tym zgodnie z wymaganiami określonymi w wydanym rozporządzeniu.

Transport odpadów **niebezpiecznych** odbywa się z zachowaniem przepisów obowiązujących przy **transportcie towarów niebezpiecznych** czyli zgodnie z określonymi procedurami, **w przystosowanych do tego opakowaniach** i odpowiednimi środkami transportu.

Zlecający usługę transportu odpadów jest obowiązany **wskazać** transportującemu odpady wykonującemu usługę transportu odpadów **miejsce**

przeznaczenia odpadów oraz **posiadacza odpadów**, do którego należy dostarczyć odpady.

Transportujący odpady wykonujący usługę transportu odpadów jest obowiązany dostarczyć odpady do miejsca przeznaczenia odpadów i przekazać je **wskazanemu** posiadaczowi odpadów(**karta przekazania odpadu**).

Transportujący odpady wykonujący usługę transportu odpadów umieszcza **indywidualny numer rejestrowy**, (nadany przez marszałka) , na dokumentach związanych z tą usługą.

Środki transportu odpadów winny być **oznakowane** w sposób zgodny z przepisami rozporządzenia wyszczególnionego **niżej**.

ROZPORZĄDZENIE MINISTRA ŚRODOWISKA
z dnia 7 października 2016 r.
w sprawie szczegółowych wymagań dla transportu odpadów
(Dz. U. 2016, poz. 1742, ob. **od 24.01. 2018r.**).

Rozporządzenie określa **szczegółowe wymagania** dla transportu odpadów, w tym **dla środków** transportu i **sposobu** transportowania, oraz **oznakowanie** środków transportu.

Przepisów rozporządzenia **nie stosuje się do odpadów** stanowiących **towary niebezpieczne** w rozumieniu ustawy z dnia 19 sierpnia **2011 r.** o przewozie towarów niebezpiecznych (Dz. U.2011 r poz. 1367 i 1454, z 2015 r. poz. 1273 i 1893 oraz z 2016 r. poz. 542 i 1165).

Przepisy ustawy stanowią między innymi, iż :

- Odpady **niebezpieczne mogą być transportowane** jednocześnie **z odpadami innymi niż niebezpieczne**, w sposób **uniemożliwiający** ich kontakt.
- Transport odpadów musi się odbywać w sposób uniemożliwiający mieszanie poszczególnych rodzajów odpadów, **z wyjątkiem** gdy strumień zmieszanych rodzajów odpadów w całości jest kierowany do **przetwarzania** w tym samym procesie.

- Transport odpadów odbywa się w sposób **uniemożliwiający** rozprzestrzenianie się odpadów **poza środki transportu**, w szczególności ich wysypywanie, pylenie i wyciek, oraz **ograniczający do minimum uciążliwość zapachową**.
- Transport odpadów musi się odbywać w sposób **ograniczający** do minimum **oddziaływanie czynników atmosferycznych** na odpady, jeżeli mogą one spowodować negatywne oddziaływanie transportowanych odpadów na środowisko lub życie i zdrowie ludzi.
- Transportowane odpady, w **szczególności w pojemnikach lub workach**, układa się lub umocowuje w środkach transportu w taki sposób, aby zapobiec ich przemieszczaniu i przewracaniu.
- Powyższy wymóg **nie stosuje** się do odpadów transportowanych luzem lub w cysternach.

Odpady transportuje się wraz z **dokumentem potwierdzającym rodzaj** transportowanych odpadów oraz dane zlecającego transport odpadów.

Dokumentem, o którym mowa wyżej, jest:

- 1) karta przekazania odpadów, o której mowa w art. 67 ust. 1 pkt 1 lit.a do ustawy z dnia 14 grudnia 2012 r. o odpadach;
- 2) faktura sprzedaży odpadów;
- 3) podstawowa charakterystyka odpadów, o której mowa w art. 67 ust. 2 pkt 1 ustawy z dnia 14 grudnia 2012 r. o odpadach;
- 4) dokument dotyczący transgranicznego przemieszczania odpadów, o którym mowa w załączniku IB lub załączniku VII do rozporządzenia (WE) nr 1013/2006 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 14 czerwca 2006 r. w sprawie przemieszczania odpadów (Dz. Urz. UE L 190 z 12.07.2006, str. 1, z późn. zm.);
- 5) inny dokument potwierdzający rodzaj transportowanych odpadów oraz dane zlecającego transport odpadów, jeżeli transportujący odpady nie posiada dokumentów, o których mowa w pkt 1–4.

Środki transportu odpadów muszą być **oznaczone tablicą:**

- koloru **białego** o wymiarach 400 mm szerokości i 300 mm wysokości;

- na której umieszcza się napis „**ODPADY**” naniesiony wielkimi literami koloru **czarnego** o wysokości minimum 100 mm i szerokości linii minimum 15 mm.

Oznakowanie umieszcza się w widocznym miejscu **z przodu** środka transportu, na jego zewnętrznej powierzchni.

W przypadku środków transportu, przeznaczonych do **transgranicznego** transportu odpadów, dopuszcza się oznakowanie środków transportu tablicą:

- 1) koloru białego o wymiarach 400 mm szerokości i 300 mm wysokości;
- 2) na której umieszcza się wielką literę „A” koloru czarnego o wysokości minimum 200 mm i szerokości linii minimum 20 mm.

Przepisów tj. dot. tablic i napisów nie stosuje się w przypadku gdy:

- 1) **nie ma obowiązku prowadzenia ewidencji odpadów**, zgodnie z art. 66 ust. 4 ustawy z dnia 14 grudnia 2012 r. o odpadach;
- 2) środkiem transportu transportuje się odpady inne niż niebezpieczne, w ilości **nieprzekraczającej 100 kg**

- **Zezwolenia na transport** odpadów wydane na podstawie przepisów

dotychczasowych zachowują ważność **na czas na jaki zostały wydane**, nie dłużej jednak niż do czasu upływu terminu do złożenia wniosku **o wpis do rejestru**, o którym mowa w art. 49 ust. 1, **lub z dniem uzyskania wpisu do tego rejestru**, w przypadku gdy wpis nastąpił w terminie wcześniejszym.

- Do czasu **utworzenia rejestru**, o którym mowa w art. 49 ust. 1, **transportujący** odpady są obowiązani do uzyskania zezwolenia na transport odpadów lub wpisu do rejestru, o którym mowa w art. 33 ust. 5 ustawy, o której mowa w art. 252, na podstawie przepisów dotychczasowych.
- **Do wydawania zezwoleń na transport** odpadów do czasu utworzenia rejestru, o którym mowa w art. 49 ust. 1, stosuje się przepisy ustawy, o której mowa w art. 252.

POZWOLENIA – czyli obowiązek uzgodnienia gospodarki odpadami.

Dotyczy :

uzyskania **pozwolenia na wytwarzanie odpadów**(art. 180a ustawy **POŚ**, art.207 ustawy o odpadach), jeżeli wytwarza **powyżej 1 Mg odpadów niebezpiecznych** rocznie lub **powyżej 5000 Mg odpadów innych niż niebezpieczne** rocznie

oraz

jeśli **wytwarzanie** tych odpadów **związane** jest z **prowadzeniem instalacji**.

Art. **180 a** ustawy Prawo Ochrony Środowiska należy czytać łącznie z jej **art. 180**, który stanowi, iż.:

Eksploatacja **instalacji** powodująca:

- a) wprowadzanie gazów czy pyłów do powietrza,
- b) wprowadzanie ścieków do wód lub do ziemi,
- c) **wytwarzanie odpadów**

jest dozwolone po uzyskaniu pozwolenia, jeżeli jest ono wymagane.

Pozwolenie więc na wytwarzanie odpadów, **nie obejmuje** jednocześnie odpadów **nieinstalacyjnych** wytwarzanych w danym miejscu (z wyjątkiem instalacji **IPPC**).

Uwaga !

Na **wytwarzanie** odpadów firma usługowa **nie musi** posiadać pozwolenia, gdyż nie jest ona podmiotem prowadzącym instalację.

Brak konieczności uzyskania decyzji **na wytwarzanie** odpadów **nie oznacza zwolnienia z pozostałych obowiązków** dot. posiadaczy odpadów w tym wytwórców tj. ;

- **prowadzenia ewidencji (KEO, KPO),**
- **składać roczne sprawozdania.**

Zezwolenie na zbieranie odpadów i zezwolenie na przetwarzanie odpadów

Prowadzenie **zbierania odpadów** i prowadzenie przetwarzania odpadów wymaga **uzyskania zezwolenia**.

Działalność wymagająca uzyskania zezwolenia na zbieranie odpadów i zezwolenia na przetwarzanie odpadów może być, na wniosek posiadacza odpadów, objęta **jednym zezwoleniem** na zbieranie i przetwarzanie odpadów.

Zezwolenie na zbieranie odpadów i zezwolenie na przetwarzanie odpadów wydaje się na czas oznaczony, nie dłuższy niż **10 lat (art. 44)**.

- **Zezwolenie** na zbieranie odpadów i zezwolenie na przetwarzanie odpadów wydaje, w drodze decyzji, **organ właściwy** odpowiednio ze względu na **miejsce zbierania lub przetwarzania odpadów**.

Organem właściwym jest:

1) marszałek województwa:

a) dla przedsięwzięć mogących **zawsze znacząco** oddziaływać na środowisko w rozumieniu ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko,

b) dla odpadów innych niż niebezpieczne poddawanych odzyskowi w procesie odzysku polegającym na wypełnianiu terenów niekorzystnie przekształconych, jeżeli ilość umieszczanych w wyrobisku lub zapadlisku odpadów jest nie mniejsza niż 10 Mg na dobę lub całkowita pojemność wyrobiska lub zapadliska jest nie mniejsza niż 25 000 Mg,

c) dla regionalnych instalacji do przetwarzania odpadów komunalnych i dla instalacji określonych w wojewódzkim planie gospodarki odpadami jako regionalne instalacje do przetwarzania odpadów komunalnych;

2) starosta – w pozostałych przypadkach

W przypadku prowadzenia w tym samym miejscu przedsięwzięć, z których co najmniej jedno należy do przedsięwzięć wymienionych w ust. 3 pkt 1, organem właściwym do wydania zezwolenia na zbieranie i przetwarzanie odpadów jest

- **marszałek województwa.**

Zezwolenie na zbieranie odpadów wydaje się **na wniosek** posiadacza odpadów (art. 42 ust.). Wniosek winien zawierać:

- 1) numer identyfikacji podatkowej (NIP) i numer REGON posiadacza odpadów, o ile został nadany;
- 2) wyszczególnienie rodzajów odpadów przewidzianych do zbierania;
- 3) oznaczenie miejsca zbierania odpadów;
- 4) wskazanie miejsca i sposobu magazynowania oraz rodzaju magazynowanych odpadów;

- 5) szczegółowy opis stosowanej metody lub metod zbierania odpadów;
- 6) przedstawienie możliwości technicznych i organizacyjnych pozwalających należycie wykonywać działalność w zakresie zbierania odpadów, ze szczególnym uwzględnieniem kwalifikacji zawodowych lub przeszkolenia pracowników oraz liczby i jakości posiadanych instalacji i urządzeń odpowiadających wymaganiom ochrony środowiska;
- 7) oznaczenie przewidywanego okresu wykonywania działalności w zakresie zbierania odpadów;
- 8) opis czynności podejmowanych w ramach monitorowania i kontroli działalności objętej zezwoleniem;
- 9) opis czynności, które zostaną podjęte w przypadku zakończenia działalności objętej zezwoleniem i związanej z tym ochrony terenu, na którym działalność ta była prowadzona;
- 10) informacje wymagane na podstawie odrębnych przepisów.

Prawo wodne

a Decyzja na zbieranie i przetwarzanie odpadów.

Art. 388 ust. 1 Prawa wodnego stanowi, iż:

- Zgoda wodnoprawna jest udzielana przez:
 - 1) wydanie pozwolenia wodnoprawnego;
 - 2) przyjęcie zgłoszenia wodnoprawnego;
 - 3) wydanie oceny wodnoprawnej;
 - 4) wydanie decyzji, o których mowa w art. 77 ust. 3 i 8 oraz w art. 176 ust. 4.

- Wydanie pozwolenia wodnoprawnego lub przyjęcie zgłoszenia wodnoprawnego następuje przed uzyskaniem między innymi:

1) decyzji o pozwoleniu na budowę, decyzji o zatwierdzeniu projektu budowlanego oraz decyzji o pozwoleniu na wznowienie robót budowlanych – wydawanych na podstawie przepisów ustawy z dnia 7 lipca 1994 r. – Prawo budowlane;

2) 3).....

9) zezwolenia na zbieranie odpadów, zezwolenia na przetwarzanie odpadów i zezwolenia na zbieranie i przetwarzanie odpadów – wydawanych na podstawie przepisów ustawy z dnia 14 grudnia 2012 r. o odpadach.

- Wydanie pozwolenia wodnoprawnego lub przyjęcie zgłoszenia wodnoprawnego następuje także przed **dokonaniem zgłoszenia budowy** lub wykonania robót budowlanych oraz zgłoszenia zmiany sposobu użytkowania obiektu budowlanego lub jego części na podstawie przepisów ustawy z dnia 7 lipca 1994 r. – Prawo budowlane.
- Wydanie decyzji, o których mowa w ust. 1 pkt 4, następuje przed uzyskaniem decyzji wydawanych na podstawie przepisów ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym.

Uwaga!

Zgodnie z art. 232 ust. 2 ustawy - decyzje z zakresu gospodarki odpadami **straciły swoją ważność** z dniem **23.01.2016r.**

Powyższe dotyczyło:

- Zezwolenia na zbieranie odpadów
- Zezwolenia na odzysk lub unieszkodliwianie odpadów,
- Decyzji wydanych na podst. art. 31 ustawy o odpadach z 2001r. (zbierania, odzysku i unieszkodliwiania odpadów).

Z obowiązku uzyskania **zezwolenia na zbieranie odpadów** lub zezwolenia na przetwarzanie odpadów **zwalnia się** (art. 45 ust. 1):

- 1) podmiot prowadzący działalność inną niż działalność gospodarcza w zakresie gospodarowania odpadami, który zbiera odpady opakowaniowe i odpady w postaci zużytych artykułów konsumpcyjnych, w tym zbieranie leków i opakowań po lekach przez apteki, przyjmowanie zużytych artykułów konsumpcyjnych w sklepach, systemy zbierania odpadów w szkołach, placówkach oświatowo-wychowawczych, urządach i instytucjach (nieprofesjonalna działalność w zakresie zbierania odpadów);
- 2) osobę fizyczną i jednostkę organizacyjną niebędące przedsiębiorcami, wykorzystujące odpady **na potrzeby własne**, zgodnie z art. 27 ust. 8;
- 3) osobę władającą powierzchnią ziemi, na której są stosowane **komunalne osady** ściekowe w celach, o których mowa w art. 96 ust. 1 pkt 1–3;
- 4) podmiot obowiązany do uzyskania pozwolenia zintegrowanego, o którym mowa w ustawie z dnia 27 kwietnia 2001 r. – Prawo ochrony środowiska;

- 5) posiadacza odpadów prowadzącego działalność w zakresie unieszkodliwiania odpadów przez **ich składowanie w składowiskach podziemnych**, który jest obowiązany do uzyskania **koncesji** na prowadzenie takiej działalności na podstawie ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. – Prawo geologiczne i górnicze;
- 6) posiadacza odpadów obowiązanego do uzyskania decyzji zatwierdzającej program gospodarowania odpadami wydobywczymi lub zezwolenia na prowadzenie obiektu unieszkodliwiania odpadów wydobywczych, o których mowa w ustawie z dnia 10 lipca 2008 r. o odpadach wydobywczych (Dz. U. Nr 138, poz. 865, z późn. zm.8);
- 7) wytwórcę odpadów, który wytwarzane **przez siebie odpady**, niebędące odpadami niebezpiecznymi, **unieszkodliwia** w miejscu ich wytworzenia zgodnie z wymaganiami określonymi w przepisach wydanych na podstawie ust. 3 (tj. Minister określi w drodze rozporządzenia rodzaje i ilości takich odpadów.....);

- 8) posiadacza odpadów, który poddaje odzyskowi odpady zgodnie z wymaganiami określonymi w przepisach wydanych na podstawie ust. 3;
- 9) władającego nieruchomością, który zbiera odpady komunalne, wytwarzane na terenie tej nieruchomości;
- 10) **wytwórcę odpadów, który wytwarzane przez siebie odpady zbiera w miejscu ich wytworzenia;**
- 11) punkt selektywnego zbierania odpadów komunalnych prowadzony samodzielnie przez gminę lub wspólnie z inną gminą lub gminami.

Podmiot, o którym mowa w pkt 1, jest obowiązany posiadać **umowę** zawartą **w formie pisemnej** pod rygorem nieważności, z posiadaczem odpadów posiadającym zezwolenie na zbieranie odpadów lub zezwolenie na przetwarzanie odpadów wymienionych w ust. 1 pkt 1, dotyczącą **co najmniej nieodpłatnego** przyjmowania odpadów.

Wytwórca odpadów, który prowadzi zbieranie odpadów lub przetwarzanie odpadów, **może być zwolniony** z obowiązku uzyskania odrębnego zezwolenia na prowadzenie tej działalności, **jeżeli posiada pozwolenie na wytwarzanie odpadów.**

Rozporządzenie Ministra Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 23 grudnia 2003 r. w sprawie rodzajów odpadów, których zbieranie lub transport nie wymagają zezwolenia na prowadzenie działalności (Dz. U. 2004,Nr 16,poz. 154).

Akt nieobowiązujący od 23.01.2013r. - uchylona podstawa prawna.

Ważne !

Decyzja w zakresie transportu odpadów obowiązuje do czasu utworzenia rejestru na podst. art. 49 ust. 1 ustawy Dz. U. z 2013 r. poz. 21- do 24 stycznia 2018r.

Prawo atomowe oraz ustawa o zużytych sprzęcie elektrycznym i elektronicznym a odpady z remontów.

Ustawa z dnia 29 listopada 2000r. Prawo atomowe (Dz.U. 2014r. Poz. 1512) określa między innymi :

- 1) działalność w zakresie pokojowego wykorzystywania energii atomowej związanej z rzeczywistym i potencjalnym narażeniem na promieniowanie jonizujące od sztucznych źródeł promieniotwórczych, materiałów jądrowych, urządzeń wytwarzających promieniowanie jonizujące, odpadów promieniotwórczych i wypalonego paliwa jądrowego;**
- 2) obowiązki kierownika jednostki organizacyjnej wykonującej tę działalność;**
- 3) organy właściwe w sprawach bezpieczeństwa jądrowego i ochrony radiologicznej;**
- 4) zasady odpowiedzialności cywilnej za szkody jądrowe;**

Instalacja jonizujących czujników dymu (**służących do wykrycia pożaru w jego wczesnym stadium**) **zawierających pierwiastki promieniotwórcze i ich konserwacja wymaga** zezwolenia Państwowej Agencji Atomistyki.

Sposób postępowania z odpadami promieniotwórczymi i ich klasyfikację reguluje ustawa Prawo atomowe z dnia 29 listopada 2000 r. (tekst jednolity Dz. U. z 2014r., poz. 1512, ze zm.). oraz **Rozporządzenie Rady Ministrów** z grudnia 2015r.w sprawie odpadów promieniotwórczych i wypalonego paliwa jądrowego (Dz.U. 2015r.,poz. 2267)

WAŻNE !

- Do dnia **31 grudnia 2017r.** do grup sprzętu (zał. nr 6) wyszczególnionych jako przyrządy do monitorowania i kontroli (w tym do czujników dymu)**stosuje się przepisy ustawy o sprzęcie elektrycznym i elektronicznym.**

REJESTRY

Marszałek województwa prowadzi **Rejestr**

- podmiotów wprowadzających produkty,
- **produktów w opakowaniach**
- **podmiotów gospodarujących odpadami**

Marszałek województwa dokonuje wpisu do Rejestru na wniosek lub z urzędu.

Działalność w zakresie jak wyżej **może prowadzić wyłącznie**

- **podmiot wpisany do Rejestru.**

Rejestr stanowi integralną część **Bazy danych o produktach i opakowaniach oraz o gospodarce odpadami.**

Wpisowi do Rejestru **nie podlegają (4 przypadki):**

1) osoba fizyczna oraz jednostka organizacyjna nie będąca przedsiębiorcami

2) podmiot władający powierzchnią ziemi, na której są **stosowane komunalne osady ściekowe**,

3) podmiot prowadzący działalność inną niż działalność gospodarczą w zakresie gospodarowania odpadami (szkoły, apteki, sklepy, placówki oświatowo- wychowawcze, urzędy i instytucje) - tzw. **nieprofesjonalna działalność w zakresie zbierania odpadów**,

4) **transportujący** wytworzone **przez siebie odpady**.

Marszałek Województwa, dokonując wpisu do rejestru **nadaje** podmiotowi **indywidualny numer rejestrowy**.

Wpis do rejestru dla:

- 1) wprowadzających sprzęt i autoryzowanych przedstawicieli,
 - 2) wprowadzających baterie lub akumulatory,
 - 3) wprowadzających pojazdy,
 - 4) producentów, importerów i wewnątrzspółnotowych nabywców opakowań,
 - 5) wprowadzających na terytorium kraju produkty w opakowaniach,**
 - 6) wprowadzających na terytorium kraju opony,
 - 7) wprowadzających na terytorium kraju oleje smarowe
- podlega **opłacie rejestrowej.**

Opłaty rejestrowej **nie uiszcza przedsiębiorca wpisany do rejestru**, o którym mowa w ustawie z dnia 15 lipca 2011 r. o krajowym systemie ek zarządzania i audytu **(EMAS) (Dz. U. Nr 178, poz. 1060)**, .

Sprawozdawczość w zakresie produktów, opakowań oraz gospodarki odpadami

Roczne sprawozdanie o wytwarzanych odpadach i o gospodarowaniu odpadami sporządza:

- 1) wytwórca obowiązany do prowadzenia ewidencji odpadów*);**
- 2) prowadzący działalność polegającą na gospodarowaniu odpadami,** (oprócz odbierających odpadów komunalnych), w zakresie:
 - a) zbierania odpadów,
 - b) przetwarzania odpadów

– **obowiązany do prowadzenia ewidencji odpadów;**
- 3) podmiot prowadzący działalność polegającą na wydobywaniu odpadów ze składowiska odpadów lub ze zwałowiska odpadów**

Roczne sprawozdania (art. 73) o produktach, opakowaniach i o gospodarowaniu odpadami z nich powstającymi sporządzają :

1).wprowadzający **opakowania** oraz eksportujący opakowania, o którym mowa w ustawie o gospodarce opakowaniami i odpadami opakowaniowymi,

2) **wprowadzający produkty w opakowaniach**, eksportujący i dokonujący wewnątrzwspólnotowej dostawy produktów w opakowaniach, o którym mowa w ustawie z dnia 13 czerwca 2013 r. o gospodarce opakowaniami i odpadami opakowaniowymi;

3) wprowadzający na terytorium kraju produkty, o których mowa w ustawie z dnia 11 maja 2001 r. o obowiązkach przedsiębiorców w zakresie gospodarowania niektórymi odpadami oraz o opłacie produktowej;

4) wprowadzający pojazdy, o którym mowa w ustawie z dnia 20 stycznia 2005 r. o recyklingu pojazdów wycofanych z eksploatacji;

5) wprowadzający sprzęt lub autoryzowany przedstawiciel;

6) wprowadzający baterie lub akumulatory.

W przypadku gdy:

1) obowiązek określony w ustawie o obowiązkach przedsiębiorców w zakresie gospodarowania niektórymi odpadami oraz o opłacie produktowej,

2) obowiązek określony w ustawie o zużytym sprzęcie elektrycznym i elektronicznym,

3) obowiązek określony w ustawie o gospodarce opakowaniami i odpadami opakowaniowymi

– **wykonuje** odpowiednio **organizacja odzysku - roczne** sprawozdanie w zakresie sporządza ta organizacja.

Podmioty obowiązane do sporządzania sprawozdań - składają je w terminie **do dnia 15 marca** za poprzedni rok kalendarzowy **marszałkowi województwa** właściwemu ze względu na:

1) **siedzibę lub miejsce zamieszkania przedsiębiorcy** – w przypadku sprawozdania o produktach, opakowaniach i o gospodarowaniu odpadami z nich powstającymi ; w przypadku braku siedziby lub miejsca zamieszkania na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej - właściwy miejscowo jest Marszałek Województwa Mazowieckiego;

2) **miejsce wytwarzania, zbierania lub przetwarzania** odpadów – w przypadku sprawozdania o wytwarzanych odpadach i gospodarowaniu odpadami.

Sprawozdania wprowadza się do w/w Bazy danych przez wypełnienie elektronicznego formularza zamieszczonego na stronie internetowej za pośrednictwem indywidualnego konta.

***) patrz** - Rozporządzenie dot. rodzajów odpadów dla których nie trzeba prowadzić ewidencji.

Usługi budowlane a zbiorcze zestawienie o odpadach

Przykład:

Jeśli usługi budowlane były prowadzone na terenie np.. Warszawy i Opola - to zbiorcze zestawienia o odpadach trzeba przekazać do :

- marszałka województwa mazowieckiego
i
- do marszałka województwa opolskiego.

Dla danego województwa firma budowlana w dziale 1 w tabeli A i w tabeli B podaje adres siedziby, a w dziale 2 podaje łączną masę odpadów danego rodzaju wytworzonych na terenie tego województwa (bez podziału na gminy).

Baza danych o produktach i opakowaniach oraz o gospodarce odpadami.

Marszałek województwa prowadzi i aktualizuje BDO.

W **BDO** gromadzi informacje między innymi o:

- 1) wprowadzanych na terytorium kraju opakowania, produktach w opakowaniach, w podziale na poszczególne rodzaje opakowań, oraz odpadach z nich powstających;
- 2) wprowadzanych na terytorium kraju olejach smarowych, oponach oraz o odpadach z nich powstających;
- 3) wprowadzanych pojazdach, zużytych sprzęcie elektrycznym i elektronicznym, bateriach i akumulatorach oraz o odpadach z nich powstających;

4) osiągniętych poziomach:

a) odzysku i recyklingu odpadów powstałych z opakowań i produktów, o których mowa w pkt 1 i 2,

b) odzysku i recyklingu pojazdów,

c) zbierania, odzysku, przygotowania do ponownego użycia i recyklingu zużytego sprzętu elektrycznego i elektronicznego,

d) zbierania, recyklingu i wydajności recyklingu zużytych baterii i zużytych akumulatorów;

5) **rodzajach i ilości wytwarzanych odpadów oraz ich wytwórcach;**

6) **rodzaju i ilości odpadów poddanych przetwarzaniu i zastosowanych procesach przetwarzania;**

BDO zawiera **także** informacje objęte **Rejestrem**.

Aktualnie - BDO ma być utworzone najpóźniej do dnia 24 stycznia 2018 r.

4) osiągniętych poziomach:

a) odzysku i recyklingu odpadów powstałych z opakowań i produktów, o których mowa w pkt 1 i 2,

b) odzysku i recyklingu pojazdów,

c) zbierania, odzysku, przygotowania do ponownego użycia i recyklingu zużytego sprzętu elektrycznego i elektronicznego,

d) zbierania, recyklingu i wydajności recyklingu zużytych baterii i zużytych akumulatorów;

5) **rodzajach i ilości wytwarzanych odpadów oraz ich wytwórcach;**

6) **rodzaju i ilości odpadów poddanych przetwarzaniu i zastosowanych procesach przetwarzania;**

BDO zawiera **także** informacje objęte **Rejestrem**.

Aktualnie - BDO ma być utworzone najpóźniej do dnia 24 stycznia 2018 r.

PODSUMOWANIE

Wytwórca odpadów zobligowany jest do:

- uzyskania pozwolenia na wytwarzanie odpadów, które powstają w związku z **eksploatacją instalacji**, jeżeli wytwarza powyżej **1 tony odpadów** niebezpiecznych rocznie lub powyżej **5 tysięcy ton odpadów innych niż niebezpieczne rocznie**;
- prowadzenia **ewidencji odpadów** za pomocą Karty Ewidencji Odpadu (KEO) i Karty Przekazania Odpadu (KPO),
- przekazywania odpadów **uprawnionemu podmiotowi** (kolejnemu posiadaczowi odpadów);
- **składania sprawozdań** z tytułu wytwarzanych odpadów tzw. zbiorczych zestawień danych o ilości i rodzaju wytwarzanych odpadów. Sprawozdanie przedkładane jest Marszałkowi Województwa (do 15 03.);

Wpis do Rejestru Marszałka (jeśli jest wymagane).

Obowiązujące aktualnie podstawowe przepisy w gospodarce odpadami

- **Ustawa z dnia 14 grudnia 2012r. r. o odpadach** (Dz. U. z 2013r. ,Poz. 21 z późn. zm.);
- Ustawa z 27 kwietnia 2001r. **Prawo Ochrony Środowiska** (Tekst jednolity ,Dz. U. **2016r.** Poz. 672);
- Ustawa z dnia 13 września 1996 r. o **utrzymaniu czystości i porządku w gminach** (Dz. U.**2016r. poz.250-** Tekst jednolity);
- Ustawa z dnia 29 czerwca 2007 r. o międzynarodowym przemieszczaniu odpadów (Dz. U.2015, poz. 1048 -Tekst jednolity);
- Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 7 października 2016r.w sprawie **szczegółowych** wymagań **dla transportu** odpadów(Dz. U.2016,poz. 1742).
- Ustawa z 11 maja 2001r. o obowiązkach przedsiębiorców w zakresie gospodarowania niektórymi odpadami oraz o opłacie produktowej (**Dz.U. 2016r.**, poz.1478- Tekst jednolity).
- Ustawa z dnia 25 lutego 2011r. o **substancjach chemicznych i ich mieszaninach** , (Tekst jednolity - **Dz. U. 2015,poz.1203,**).

- Ustawa z dnia 11.września 2015r. o zużytym sprzęcie elektrycznym i elektronicznym(D. U. Z 2015r, poz. 1688).Obow. Od **01.01. 2016r.**;
- Ustawa o z dnia 20 kwietnia 2009r. o bateriach i akumulatorach, (Tekst jednolity – Dz. U. **2015,poz.687**);
- Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 22 października 2013 r. w sprawie przykładowego **wykazu wyrobów, które uznaje się albo nie uznaje się za opakowanie – Dz. U. 2013 poz. 1274.**;
- **Rozporządzenia Ministra Gospodarki z 05 października 2015r. w sprawie** szczegółowego sposobu postępowania z olejami odpadowymi (Dz. U. z 2015r. Poz.1694).;
- Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 12 grudnia 2014r. w sprawie **wzorów dokumentów** stosowanych na **potrzeby ewidencji odpadów** (**Dz. U. 2014,poz. 1973**).;
- Rozporządzenie Ministra z dnia 27 lutego 2015r. w sprawie rodzajów odpadów i ilości odpadów dla których **nie ma obowiązku** prowadzenia **ewidencji**(Tekst jednolity Dz. U. 2015r. Poz. 1431).;

- Ustawa z dnia 13 czerwca 2013r. o gospodarce opakowaniami i odpadami opakowaniowymi - obowiązuje od 01.01.2014r.(**Dz. U.2016r.**, poz. 1863- Tekst jednolity).
- Ustawa z dnia 29 listopada 2000r. Prawo atomowe (Dz. U. 2014r. Poz. 1512 ze zm.).
- Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 09.grudnia 2014r. **w sprawie katalogu odpadów**, (Dz. U. 2014r. poz. 1923).
- Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 10 listopada 2015r. w sprawie listy rodzajów odpadów, które osoby fizyczne lub jednostki organizacyjne niebędącymi przedsiębiorcami mogą poddawać **odzyskowi na potrzeby własne** , oraz dopuszczalnych metod ich odzysku, (**Dz. U. z 2016r. , poz. 93**).
- Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 11 maja 2015r. w sprawie odzysku odpadów **poza** instalacjami i urządzeniami (Dz.U. 2015, poz.796).
- Ustawa z dnia 13.04. 2007r. o zapobieganiu szkodom w środowisku i ich naprawie (Tekst jednolity - Dz. U. z 2014, poz. 1789).

- Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 06.marca 2017r. Poz. 723 zmieniające rozporządzenie w sprawie opłat za korzystanie ze środowiska- obowiązuje od **01.01.2018r.**
- Obwieszczenie Ministra Środowiska z dnia 29 czerwca 2016r. w sprawie wysokości stawek opłat za korzystanie ze środowiska na rok 2017r.- Monitor Polski z 2016r. Poz. 718.
- Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 7 lipca 2016 r. w sprawie wzoru zbiorczego sprawozdania .Dz.U. 2016.poz. 1115.

Literatura:

1. Ustawy i rozporządzenia.
2. Materiały własne.
3. Materiały Urzędu Marszałkowskiego
4. Materiały Ministerstwa Środowiska
5. Opracowanie z AGH Kraków, autorzy :P. mgr inż. Joanny Sagan , prof.dr hab.inż. Anna Sobotka.
6. Fotografie -Google

Dziękuję za uwagę